141400 Москва обл.
г. Химки 6
ул. Библиотечная 15
Книгохранилище Гос биб-ке
СССР им. В. И. Ленина
1/4 2-83 сер

Массе а мехкий пролетареш, вӀашагӀкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьйла 1923 шера дениз ♦ ШОЛТТА, 29 ЯНВАРЬ, 1983 ШУ. ♦ № 13 (6735). ♦ Мах 3 кеп.

ХӀАРА БАЛХА ДИЙНАХЬА ТӀЕХДИКА ДИСЦИПЛИНЕН ХЬАДЕР ДУКХАГӀЕН ХИЛИЙТА!

ДИКА ХОАМАШ

Цхьайтталагӏча пятилетка кхоалагӀча шера план ханал хьалха кхоачашъяра доккхий социалистически декхараш тӀа а ийца, шерра яхь йоаржалъча «Старогрознефть» НГДУ мехкдаьтта-хоша январь бутт хьахилча дена пачхаьалкхен планагӀа лаьрхӀачул совгӀа даьккхад ялх бӀаь тонн гаргга мехкдаьтта. ХӀаьта заданел совгӀа маьхала яьккхай 24 эзар совгӀа сома маьхе товарни продукци.

НГДУ цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латташ дӀадоладаьд ер шу Кузьмин Анатолий Владимирович кертелаттача мехкдаьтта доахача йиъалагӀча цеха коллектив. Заданел совгӀа 400 тонн мехкдаьтта а доаккхаш, графикал хьалха бетта план кхоачашъеш хьайоагӀа из. Ше укх шера тӀаийца социалистически декхараш толаме кхоачашдеш я Сорокотягин Николай Иванович кертелаттача мехкдаьттен гази йоахача цхьоалагӀча цеха коллектив а.

* * *

«ХӀара балха дийнахьа тӀехдика дисциплинен хьадер дукхагӀен хилийта!» яхача девизах шерра социалистически яхь йоаржаьй Н. Анисимова цӀерагӀча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода технологаша. Царна юкъе хьалхалаттачарех цаӀ я Балуев Владимир Александрович кертелаттача № 25—1 йолча установка коллектив.

Январь бетта хьалхарча шин декадагӀа товарни продукци арахецара пачхаьалкхен план 116,7 процент кхоачаш а яь, планагӀа лаьрхӀачул совгӀа цо арахийцар 500 тонн мехкдаьтта продукци. Яхье хьалхалаттарех я Седиков Павел Александровича кулгалдеча «ЛЧ-35» яхача каталитически реформинга установка коллектив а. Цо январь бетта 26 денна задани 102 процент гаргга кхоачашъяьй. Заданел совгӀа арахийцай 680 тонн товарни продукци.

Ше тӀаийца декхараш тӀехкхоачаш а деш, хӀаналехьа январь бетта план кхоачашъяьй Васильева Лидия Николаевнас кулгалдеча № 43—5 йолча установка коллектив.

* * *

БӀубенна къахьегаш дӀадоладаьд ер шу Вознесенски газобензинови завода болхлоша. Январь бетта хьалхарча шин декадагӀа мехкдаьтта продукци арахецара пачхаьалкхен план толаме кхоачашъяьй цар. Газови бензин арахецара тӀаьхь ден задани тӀехкхоачашъяьй. Пачхаьалкхен планагӀа лаьрхӀачул совгӀа цу юкъа арахийцад 1400 тонн стабильни доаца газови бензин.

Завода установкашта, участкашта юкъе яьржача яхье хьалха латт укх шера А.-Х. Нальгиев кертелаттача комбинировании установка коллектив.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ДИКА ДӀАДОЛАДАЬД

«Шалинский» совхоза ферма коллективо толаме чакхдаьккхар дӀадаха шу. планагӀа дӀаяла йоагӀар 360 тонн йолаш пачхаьалкхенна дӀаеннай 433 тонн шура. ХӀаьта из лурчогӀа дӀаенначунца нийсйича 188 тонн дукхагӀа а я.

Из толам боаккхача белгалбаьннай совхоза доярхаш. ХӀаьта царна юкъе къаьстта хьинарегӀа къахьийгад Магомадова Руме. ХӀара ше хьожача Ӏаттагара 3648 килограмм шура яьккхай цо, планагӀа якхаа йоагӀар 2100-н декхарех 2700-н килограмм йолаш. ХӀаьта 3000 совгӀа килограмм шура яьккхай хӀара шоаш беттача Ӏаттагара Бегиева Яхас, Маиттагара Бегиева Яхас, Магомадова Умирас, кхыбараша. Ферма коллектива юкъе цхьа доярка яц шин шера план кхоачаш ца еш. Дика дӀадоладаьд цар керда шу а. ХӀара дийнахьа пачхаьалкхенна дӀалу цхьа эзар килограмм совгӀа шура. Из планагӀа хила йоагӀачул дукхагӀа я.

П. ЭПЕНДИЕВ.

Грозненски ремонтно-механически завода цехашта, участкашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латташ, цхьайтталагӀча пятилетка кхоалагӀча шера тӀаийца декхараш тӀехкхоачашдеш хиларца белгальяьнна я резино-технически изделей участка коллектив. ХӀаналехьа кхоачашъяьй цо январь бетта программа. Уж толамаш даха цун торо хиннай участка болхлоша шоай хьинар кхо ца деш къахьегарах, цар къахьегами социалистически яхьи ма хетта дика вӀашт Ӏехьъчкхарах. Цу балха тӀа хьинаре дакъа лоац смений мастера, коммуниста, участка профорга Кудинова Зинаида Михайловнас. Тхьаь порхӀ шера цу балха тӀа къахьегаш йолча цо йоккха опыт Ӏоаьй. Цудухьа балха тӀа моллагӀчоа де кхоачашъеш хьаяьй новкъостал, баьз хьехам болаш я из.

СУРТАШ ТӀА: резино-технически изделей участокин мастер З. Кудинова.

З. БАТЧАЕВА сурташ.

КОНКУРС КХАЙКАЯЬЙ

Лаьттан ресурсех дикагӀа пайда эцарах йола хьалха латта опыт Ӏомаяра юртбоахама производствана юкъехкхаьяри пайда эцаза дола мрта боахамера лаьтташ хьагучадахар, уж юртбоахама оборота юкъедахьар духьа агропромышленни комплекса советон Ӏалам лорадара Еррироссийски общества республикански советой 1983 шера 1 январера дена 1984 шера 1 январага кхачалца республика колхозийи совхозийи хьажар-конкурс кхайкаяьй. Хьажарах-конкурсах йола Положени чӀоагӀъяьй. Хьажара итогаш яра вӀашагӀъелдай республикански хьажара комисси. Хьажара-конкурса итогаш 1983 шу чакхдоалаш ерзъа.

КОЛХОЗИЙ, СОВХОЗИЙ, ЛАЬТТАШ ЛОРАДАРАН ЦАРЕХ ДИКАГӀА ПАЙДА ЭЦАРАН ЙОЛЧА РАЙОННИ ЗЕМЛЕУСТРОИТЕЛЬНИ А АГРОНОМИЧЕСКИ А СЛУЖБАН АГРОНОМИИ ДИКАГӀВОЛЧА БАЛХА КХАЙКАДАЬЧА РЕСПУБЛИКАНСКИ ХЬАЖАРА

ПОЛОЖЕНИ

Хьажар чакхдоалга 1983 шера 1 январера дена 1984 шера 1 январага кхачалца. Хьажаро лерхӀар — лаьтташ лорадаран царех рационально пайда эцаран. РСФСР лаьттан кодексо дӀадехараш кхоачашдара беш бола болх дикагӀа бар, боахама чухьарча землеустройства проекташ сихагӀа юкъехкхаьяра гӀодар.

Юртбоахама производствана пайда эца йиш йолаш дола кӀеззигапродуктивни лаьтташ, тесса дита дадача кӀотаргаш тӀаьннача, кхыча лаьттай кагий участкаш кареерзаелга Ӏалашде деза.

Эрий тӀаьннача баьпий даьгӀенаш тоаярна дувзаденна балхаш чакхдаха деза.

Хьажаре дакъа лоац колхозий, совхозий агрономаша, районий керттерча инженераша-землеустроителаша, спецгруппай землеустроителаша, Ӏалам лорадара Еррироссийски общества районни организацеша.

Хьажара керттера хьокхамаш:

Лаьтташ, цу даькъе хий дехкараш, лорадаран царех рационально пайда эцаран тӀаерзаяь мероприятеш чакхъяхар;

эрози хургйоацаш территори кийч а яь, боахама чухьара землеустройства проекташ кхоачашъяр;

доакъар кхеду лаьтташ лоамани бурунни даьгӀенаш кареерзаяре чӀоагӀъяьча мероприятешна хьежжа оалангара денази тӀагӀоллареи тоадара культурно-технически балхаш чакхдахар;

органически минеральни удобренеш боахаме нийса дӀаоттаяь лоаттаелгеи бизза пайда эцилгеи вӀаштӀехьадаккхар;

оасара хир хоададар. Карантинни оасар цӀендаь дӀадаьккхача призовой моттиг хьожаю боахама;

шера керте боахаме гӀолла 15—20 гектарали районе гӀолла 50—70 гектарали кӀезигагӀа доацаш тесса дита дадей атта доацеи лаьтташ карадерзадар;

лаьттан законодательство кхоачаш миштта ду хьожаш промышленни, гӀишлошъеча, кхыча юртбоахама йоацача организацешта тӀехьожам лоаттабар;

лаьттан шнуровой книжкаш, севооборотацита регистраци ю районни книжкаш, кхай исторе книжкаш дика лелададар.

Котбаьнарашта яла укх тайпара премеш оттаю:

Хьалхара ши преми — хӀарaяр 150 сом долаш.

ШоллагӀа кхо преми — хӀараяр 125 сом долаш.

КхоалагӀа йиъ преми — хӀараяр 75 сом долаш.

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА ЙОЛЧА ОКРУЖНОЙ ХОРЖАМИЙ КОМИССЕ

«Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара хьакъехьарча» Нохч-ГӀалгӀай АССР Закона 39 статьяга хьежжа коллективаша хьачуденнача Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла оттаварах йолча собранией протоколашка а харжийта раьза хиларах йола кандидата заявленега а хьежа окружной хоржамий комиссе Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совете депутата кандидаталла дӀаязваьв:

гор. Грознерча № 30 йолча Центральни хоржамий округе гӀолла Тарасов Димитрий Константинович. Из ваьв 1941 шера, КПСС член, КПСС Заводской райкома хьалхара секретарь ва, В. И. Ленина цӀерагӀча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода болхлой, инженерно-технически болхлой, гӀулакхерча наьха коллективо харжийта оттаваьв.

Керда низаш чудессе...

Лечкъа сенна дерга из, цӀаккха а председатель отташ бацар Грозненски района Петропавловски станицерча Ленина цӀерагӀча колхоза къахьегамхой. Председатела Балхах лоархӀа ца веш кхо саг хувцаввенавар лоаццача хана. ХӀаьта из балхьан долаш мухалегӀа чубодаш латтар боахам. ХӀара шерра-шера лохлора хьувкъам, кӀезиглоро доахангара йоаккха шура, шинна а кога астагӀа хиннаяр къахьегамен производственни дисциплина. Кхы дӀахо сатоха йиш йоацача даьнналар гӀулакх. Да эшаш бар боахам.

Цкъа шоаш вӀашагӀкхийттача хана, цу хьакъехьа къамаьл юкъедаьлча, колхоза коммунисташа, цхьанне оалаш санна, массане а аьлар: «Цунга дӀабокхьалургба боахам, из лаьттанца Ӏемо саг ва». Цар вийнар парткома секретарь, шоай вожак Иван Егорович Лавренченко вар. Царна вовзар из гӀулакхаца, аьннача дош долаш хиларца. Лаьттанца болх баьб, механизатор, доаха толамаш колхоза, района доазонел гаьнна араяьа довзаш хиннача тракторно-полеводчески бригада бригадир. КПСС XXV съезда делегат хиннав. Къахьегама Цӏеча Байракха ордена кавалер ва Иван Егорович. Заочно йистеяьккхай цо Горски юртбоахама институт.

КхоалагӀа шу да И. Е. Лавренченкос Ленина цӀерагӀча колхоза председателалла болх бу. Тахан гуш да шийх бенна тешам цо ца бохабаьлга, ахархочун сий лакха лоаттаделга. БӀубенна урагӀйолаш латт колхоз, ийса инкъ лаьцаб.

— Мичара дӀадоладелар из дерриг а? — каст-каста хоатт наха Иван Егоровичага.

— Дисциплинагара, — лоаца жоп лу цо. — Из ца хилча цхьаккха гӀулакх дӀадохьалургдац, лаьттанца хӀаьта а.

Раьза хиина балха тӀабийраэр нах, деигарв дента совдувлар толамаш. Уж даха вӀаштӀехьдувлар нах балхаш тӀа нийса дӀатарбарах. Производства эггара лоархӀамегӀарча участкашта керте оттабир коммунисташ. КхоалагӀча мехотряда начальник ва коммунист Шахтамиров Наурдин Сайтарович — дика кулгалхо а хьехамча а. Шерра-шера лакхагӀа кхебу цо хьувкъам: соахка хӀара гектара тӀара фуалгаьнхача хьажккӀий 53 центнер яьккхар, из а хьалха дувш хиначул шозза дукхагӀа долча лаьттан тӀара. ИндустриальнигӀа технологехӀа кхею хьажкӀаш. Хьайбаш лелдеча комплексана кулгалле оттавир болх дика вӀаштӀехьбаккха ховш кхеташ вола Байбатыров Байгири. Из хьахьонх даьхача толамаша. Соахка планагӀа лаьрхӀачул дукха а дукхагӀа дӀаделар дулх. Ӏаьхара дуса доахан геттара кӀезигделар. ЦхьоалагӀча мехотряда болх наьха санна тоабаьб цун кулгалхочо Баснукаев Руслана. Бокъонца вола кхай технолог ше хилар хьахьекхад керттерча агронома Дадаев Шарани Жукаевича. Цо кхетамца севооборота юкъедоаладир дерригга лаьтташ. ХӀара гектаро хьалур алсамданкха гӀерт из. Масала, нагахьа санна дӀанхача шерашка лаьттанна обработка ши эзар гектара тӀа мара еш хиннаеце, соахка ахӑ, кийчде, дӀаде дезаш хиннар пхи эзар гектар лаьтта дар. Хьинарeча къахьегама механизатораш оарцагӀбаха вӀаштӀехьдаьлар цун. Петропавловцаш районе эггара хьалхагӀа чуница баьлар илаташ, хӀара гектара тӀара ка болча яатин 25,8 центнер — планаьл 8 центнер дукхагӀа яьккхар, генараш гулдарва план 11 центнер мара йоаццаш 18 центнер гулдир. ХӀаьта уж пачхаьалкхенна дӀадалара йиъ план кхоачашъяьй.

800 гектар гаргга лаьтта дӀалоацаш итт шера лелайир цкъа дӀайийча дуккхача шерашка тӀаювлача баьцин даьгӀенаш, хӀаьта хайра пайда луш яцар. Цудухьа уж аьхаь а аьха, хьажкӀаш дӀайийра. ХӀаьта пайданагӀа а хилар: 44 центнер хьажкӀаш силоса шоргга моша гӀади даьлар хӀара гектара тӀара.

Цкъа укх тайпара моттиг нийсъелар. Лакхе латтача организацеша сихвора «Гордалинка» яхача урочище бӀаьстан юкъе юв ялата культураш, белгтала аьлча — хьажкӀаш, дӀае яхаш. ХӀаьта а шоай лаьтташ дика довзаш болча механизатораша лаьрхӀир уж эггара тӀехьагӀа дӀае. Из шоайта ишта, бакъахьа хӀана хет дӀа а кхетабир. Гордалински лаьтта дукха а тӀехьагӀа дӀоахлу, хьажкӀашта эггара аьттув болашагӀа йола ха 15—20 мае нийсло ра. Цу ханале кхашкара оасар пархь аьшпа доха а даь, цу ханна дӀайийра цита хьажкӀаш. Ӏалаьнате дика хиияр хьажкӀаш, гурахьа хӀара гектара тӀара чуийцар 55 центнер, цхьацаболча моттигашкара 70 центнер а.

Хьацаргахьа вай масала, хьанхарч лелаю комплекс. Дукха бола хьайгар хьайбаш лелaдераша цунца кхоачашдаьча дукха хӀамаш а дусаш дӀаенияр из эксплуатаце. Уж дӀакхоачашде гӀерташ дукха ха а средстваш а йовра, дукха хьайбаш лара. Комплекса болх тоалургбоде никъ корабир колхоза говзанчаша: хьаккхарчашта доакъар дехкен хий меладун гӀирсаш ара а даьха, уж чуноахка моттигаш эргаьхар, доакъар дехкареи чура чеваш ЦӀенъярен халача балхашта механизаци йир. Цу дерригача хӀамаша тоаяйитар чухьара микроклимат. Леш дола хьайбаш кхоза кӀезигделар, хурсаш а дукхагӀа хьахила яьлар. Цу тайпара, торо хилар хьайбаш 2500 корта дукхагӀа хилийта.

Колхозе дацдалийтаи доакъараш хьайбай боахам дегӀабоалабара лард хилар. Цудухьа шин дакъа а даь дӀакъоастадаьд доакъараш Ӏалашделга. Цо торо хилийтар доакъарин бизза кхоачам а болаш хьайбаш Ӏанга дита. Масала, кийчъяьр 4 эзар тонн йел, 13 эзар тонн силос, 5 эзар тонн гаргга сенаж, вешта аьлча, планал дукха а дукхагӀа. Цул совгӀа, 1800 тонн комбинированни силос а кийчъяьр.

Укх деношка сихбенна колхозан мастерскешка балхаш деш ба механизатораш, тоаеш латт юртбоахама техника, плодороде отрядаша а оарцагӀдаьхад шоай низаш. ХӀанз лелача колхоза гӀуллакхашка хьежача, тешаме ала йиш я укхаза цхьайтталагӀча пятилетка кхоалагӀча шера ялаташ дика хургда.

Колхоза кулгалхошеи специалисташеи шоай дерригача кхоачамех бизза пайда эц КПСС ЦК майсчин ноябрьски (1982 ш.) Пленумэй решенеш, мехка Кхачан программа кхоачашъеча шоашкара доагӀаш дола дакъа лацар духьа.

С. ЛОРСАНУКАЕВ.

ТЕХНИЧЕСКИ ПРОГРЕССА ЛАКХАЛЕНАШКА

Мехка Ӏилма-технически общественносто валкъа боахама дерригa доакъош дӀахо айдара кхы а хьинарегӀа влияни е еза, сихагӀен эффективнегӀен производствана юкъехкхаьа деза Ӏилмана, техникана толашагӀча опыта карагӀдаьннараш. Из дага долаш дар 27 январе Покхача Кремлевски Двореце цийй болх чакхбаьккхача Ӏилма-технически обществай VI Ерригсоюзни съезда делегатий хӀара къамаьл.

Баьча балха кхаь дийнахьа итогаш йир НТО 11 миллион болча активистий викалаша. КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъяр духьа дерригача (халкъо лоаттабеча къовсаме чакхдоахарйолча гӀулакхий стратеги уттайора.

Практикана юкъехкхуьаш йола Ӏилман идеяш инженерни технологически кӀоаргга бакъянза ярг ца хиларах дийцар СССР Ӏилмай Академе машиностроене Института директора К. В. Фролова. ЦӀенхашттагӀа хьежа деза вай технически кердадараш юкъехкхаьарга. Белгалдаьккхар Ӏилмахочо МоллагӀа кердадар мичча бесса хинна а долаш долчул эргашагӀа хул. Вай хӀанз уйла тӀалхийта еза лелаеш йолча техника образецашца нийсйича къахьегама овсарле геттара лакхъеш йолча разработкашта. Алхха цхьа масал: линейни колебаней прикладной торе даькъе институто даьча тохкамий зарда тӀа хьаяьй ультразвуковой обработка яра йола становкаш. Цу операце тӀа 37—40-зза лакхъю цар къахьегама овсарле.

Мехкдаьттан газовни промышленноста НТО центральни правлене председатела, мехкдаьтта промышленноста министра заместителa В. М. Юдина хоам бир. Малхбузен Сибарегӏарча, Коми АССР-ерча, Казахстанерча, Татарерча, кхыча районашкарча моттигашка хӀанз тохкаш я мехкдаьтта доаллача гӀоанашка из дукхагӀа хьалтелийтаргдола шийтта метод, аьнна. Из бахьан долаш эксплуатацена бурун тохара сухал укх тӀехкхьарча шерашка 20 процент совгӀа лакхъеннай. Цунца цхьана мехкдаьттагазови даькъе хӀанз ира латт энергии материалаши кхоергйола технологеш хьаяра проблема. Къаьстта дукха къахьегами материалаши дӀаух мехкдаьтта проводашъен хин проводаштен хула корроза бахьан долаш Ӏоррозеи духьалара, нерда, эффективнегӀа йола средстваш хьаяра вай обществана новкъостал де йиш яр, белгалдаьккхар оратора. Еррисоюзни химически общества.

Делегаташа даьча къамаьлашка йоккха моттиг дӀалаьцар халача балхашта автоматизаци яра, доагора-энергетически ресурсех рационально пайда эцара, къахьегама, производственни, технологически дисциплина чӀоагӀъяра проблемаша. Пятилетка-правофлангоен бараша къаьстта чӀоагӀа уйла тӀаяхийтай Кхачан программа кхоачашъяра.

Съезда резолюце тӀа белгалдоаккх, Ӏилма-технически обществаша дӀахо а шоай знанеши опыти КПСС XXVI съездо белгалъяь вай мохк экономически социальни дегӀабоалабара программа толаме кхоачашъяра тӀаерзаергхилар.

Съездо сонам тӀайийцар СССР НТО Устава юкъе цхьацадола хувцамаши тӀатохараш де аьнна.

НТО Еррисоюзни совети ревизионни комиссии хержар.

ЧӀоагӀа дегаш гӀоздаьнна а болаш тӀайийцар съезда делегаташа Советски Союза Коммунистически партена Центральни Комитетага моаршал луш дахьийта письмо. Цар дош делар, НТО дукха миллионийя отрядо ший опыт, знанеш, низ даймехка Ӏилман техникан прогресс бахьан долаш, коммунизм хьалъяра доккхий декхараш толаме кхоачашдар духьа хьинареи тӀетеӀаи къовсам лоаттабара дӀалургхиларах.

* * *

Цу дийнахье а хилар СССР Ӏилма-технически обществай Еррисоюзни совета хьалхера пленум. ВСНТО председателалла хержав академик А. Ю. Ишлинский.

(ТАСС корр.)

Лекторий-международниний семинар

26 январе аргӀанара, кердача шера эггара хьалхара, партийни комитетни «Знание» яхача общества организацейи лекторий-международникий семинар хилар.

КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума материалаш, КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Ю. В. Андропова КПСС Центральни Комитета, ССР Союза Лакхехьарча Советеи РСФСР Лакхехьарча Советен 1982 шера 21 декабре хиннача торжественни заседане яь «СССР кховаткъа шу» яха доклад, цу заседане материалаш, 1983 шера 4—5 январе город Праге хиннача Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача пачхаьалкхений Политически консультативни комитета совещане документаш, КПСС-ои Советски пачхаьалкхенои дунен халкъашта юкъе леладеча гӀулакхех, социализма мехкаша цхьана леладу гӀуланхаш чӀоагӀдарах, ядерни тӀема кхерам юхатохар духьа дунен халкъашта юкъера кхохнач кӀаьдбара гӀулакх леладари чӀоагӀдари духьа хӀанзарча этапе лоаттабеча къовсамех йола цар доархӀаме положенеш масcе овгӀорахьарен кӀоаргга йоашхаши Ӏомаяра хетаяьяр семинар.

«ХӀанзарча этаперча империализма идеологически диверсеех» яха лекци йийшар НГӀАССР КГБ болхлочо З. М. Исаева.

Лакхе белгалдаьхача документашца дувзаденна КПСС-ои Советски пачхаьалкхенои дунен халкъашта юкъе леладеча гӀулакхий керттерча лостамех, уж дӀадовзийтарен царна пропаганда ярен боарам лакхбергболча вахкъех, цу дешахь лаьца лектораша-международникаша ешача лекцей дикал кхы тӀа а тоаярах дийцар семинаре къамаьлаш даьча новкъосташа: КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома лектора-международника В. В. Банкина, Л. Н. Толстоя цӀерагӀча Нохч-ГӀалгӀай пачхаьалкхен университета всеобщи историе кафедра вокхагӀволча преподавателa, исторически Ӏилмай кандидата Ш. А. Гапурова, лектора В. А. Милольхе.

В. ВАСИЛЬЕВ.

ОФИЦИАЛЬНИ ОТДЕЛ

КЪАХЬЕГАМХОЙ ХЬАШТАШ КХОАЧАШДАРА

БАХАЧА НАХА ГIУЛАКХАШ ДЕЧА ПРЕДПРИЯТЕЙ, ОРГАНИЗАЦЕИ, УЧРЕЖДЕНЕИ БАЛХА ХА ДIАХО А ЛЕРТIАЯККХАРА ДОШ ДИИЦАД НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА

ТIанийцача сопам тIа белтаду НГIАССР Министрий Совето 1980 шера 24 ноябрен 1982 шера 13 апрелен даь соцамаш кхоачаддеш министерстваша, ведомстваша, халкъа депутатий районнии городской Советий исполкомаша наха гIулакх деча сфера балха ха лертIаяккхара ихьабола болх баьлга. Мукъа деноп доацаши цхьа мукъа ди мара доацаши болх беш я наха гIулакх деча ерригача приемни пунктех, мастерскех, ательех 55 процент. Республика дерригача паспортни столаша болх бу балха кIира ворхI ди долаш, юридически консультацеша цхьа мукъа ди долаш. Мукъа деноп доацаш болх бу Грозненски универмага, гор. Грозненча центральни базар тIарча мах беча ерригача точкаша.

Цунца цхьана дукхача министерстваша, ведомстваша, халкъа депутатий районнии городской Советий исполкомаша де доагIар даьдац бахача наха гIулакх деча предприятей, организацей, учрежденей балха ха лертIаяккхара. «Из бахьан долаш къахьегамхой летиъ, ка во Iаткъ къахьегама дисциплина, къахьегама овсарления, хIаьта цо бухсоцаш паччахьалкхенна доккха зе ду». Шоай гIулакхаш дара нах балхара юкъахбалийтар деха дезаш е цкъаза оттаь йола къахьегама порядок телхае езаш хул.

Наха гIулакх деча сфере гIулакх во вIаштIехьдаьккхаи терко дика ца еши хиларах дукха ха йов.

1983 шера 17 январе СССР Министрий Совето баь соцам кхоачашбара а бахача наха гIулакх делга дIахо тоадара а, болхлой, гIулакхерча наьха, ИТР балха ка йовлга наха гIулакх деча сфера балха ха лертIаяккхара чотагIа кIезигдара духьа Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето декхарийла баьб:

министраш, ведомствай кулгалхой, халкъа депутатий районнии, городской Советий исполкомаш 1983 шера январь — феврале бахача наха гIулакх деча ерригача предприятей, организацей, учрежденей, царца культура, бувзама, уназцIено лоравеча ярий а, сберегательни кассай а болх тахка, цар балха тIа йоагIаш йола порядок оттае, бахача наха аьттув хургбола балха ха а оттаеш, гIулакх дара культура вий а эш.

НГIАССР бахача наха бытовой гIулакхаш деча, жилищно - коммунальни боахама министерстваша, Нохч-ГIалгIай транспортни управленена, бахача наха бытовой гIулакхаш дарца ювзаеннача кхыча ведомствашта, халкъа депутатий районнии городской Советий исполкомашта тIадиллад наха бытовой гIулакхаш деча ерригa предприятеша, приемни пункташа 1983 шера 1 феврале денз щоаттен кIирани деношка болх белга Iалашде.

Дийца а дийца е денаш къоастаде:

— 1983 шера I квартале бытовой гIулакхаш ду дукхагIйола предприятеш цаIи ахи шиъи смена йолаш хиларга йоахилга;

— цар балха ха дIайолалулген чакхйоалилген сайрийнарча сахьаташка цар дукхагIа болх бергболаш лувцилга;

— быта служба предприятешка 14 сахьатал хьалхагIа хургйоацаш делкъийна хIама дуа ха оттаелга. Юрташка ахкан хана цу предприятей балха ди шин даькъа декъилга оттаде;

— рекламнии информационни служба болх тоабелга;

— къахьегамхошта цар болх беча бытовой гIулакхаш дар тоаделга;

— хьайбай фермай лоамашнарча даьгIенашкен болх бечарна, хIаьта иштта бIаьстан - кхашкарен илат чуоцаши болх бечарна массазза а гIулакх дар вIаштIехь доаккхилга.

НГIАССР торговле министерство, торговни предприятеш йола кхыйола ведомсташ, «Чеченингушплодоовощхоз», респотребсоюз, халкъа депутатий районнии городской Советий исполкомаш декхарийла я:

— кхачан доаца товараш дохка ерригача розничи сето 1983 шера 1-ча феврале денз шоатта деношка, хIаьта центральни райунивермагаша, специализированни тикаша, колхозни базараш тIарча тикашен ларекашен кIиран деношка а болх белга Iалашде:

— 1983 шера I квартале центральни тикаши, мебель, культурно - бытовой коввкарта эшен товараш дохка специализированни тикаши цаIи ахи шиъи смена йолаш болх барга яла;

— розничи сета балха ха хийца а хийца бахача наха аьттув болаш оттае, сарахьарча хайара балха сахьаташ дукхагIа а оттадеш;

— дIи а кхуьхьаш товараш дохкилга а хьалхе а деча заказех дохкилга а дикагIа вIаштIехьдаккха. Юрташка ахкан хана розничи сета балха ди шин даькъа декъе;

— колхозни базарашка розничи торговии сето мах белга дикагIа вIаштIехьдаккха;

— тоьал дола товараш дохка лаьрххIа ярмаркаш дукхагIа е;

— торговле формаш хаддаьза эргайоахаш тоае, бахача наха гIулакх дара культура айе;

— розничи сета товараш лоаттаду диспетчерски служба хьае а цун болх лертIа вIаштIехьбаккха е;

— торговни сета балха ханах, из йолча моттигех, еча выставкаех, товараш дохарах бола хоам дикагIа бе.

Респотребсоюзо, халкъа депутатий районнии городской Советий исполкомаша тоаде деза городашкен болхлой поселкашкен юртбоахама продукташ комиссионно йохкилга, дулха продукташ ассортиментагIа йоалахара къаьстта уйла тIа а йохийташ, из продукци сорташта екъилга а кийчъелга а Iалаш а деш торговле культура айе еза.

Къаьстта уйла тIаяхийта еза хьайбай фермашкен лоамаш даьгIенашкен, хIаьта иштта бIаьстан - кхашкара а илат чуоцара а балхаш дечарна гIулакх дара.

Министерстваша, ведомстваша, халкъа депутатий районнии городской Советий исполкомаша хаддаьзе чIоагIен тIахьожам лоаттабе беза бахача наха гIулакх деча сфера балха, оттаь балха ха лелара, бахача наха культурно гIулакх дара, торговни сетаи бахача наха бытовой гIулакхаш деча приемни пункташтен помещенеш ялара, гIулакх деча сферана транспорт телара, товараш дIакхахьа контейнераш хьаяра а царца уж дIакхахьара а, товарашта упаковка, расфасовка, подсортировка яра.

ГIулакх деча сфера балха ханах хиннача хувцамех нахага шерра хоам бе беза кетайсознта, радиого, телевиденега, рекламага гIолла.

СИЙЛЕ А ХОАСТАМ А—КЪАХЬЕГАРГА ХЬЕЖЖА

ХIАРАНЕ ШИЙ ДЕКХАР КХОАЧАШДЕ

Дукха ха йоаццаш КПСС ноябрьски (1982 ш.) Пленума итогашта хетаь йоккха партийно - профсоюзни собрани хилар Наьсарен района «Экажевский» совхозе. Iохайша багIараштa юкъе (собрани йолийнадцар) сои Социалистически Къахьегама Турпал Албогачиев АртагIен цхьана кийсделар. Иштта тхо дагадоалаш лагIаш АртагIа аьлар: «Сона хеташ, къаьстта лоархIаме долаш цхьа хIама да цу Пленуме а хIаьта КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Ю. В. Андропова цига даьча къамаьлаца а айдеър. Из да юкъара хIама хьадарах къехка, цунна юстара хила, хIаьта атта сискал ла гIерта нах массаненa тургболаш безалбо а законо лхкача тайпара уж бехктоххаме оза а яхилгга».

Собрани йолаелар. Хьалха кийнечарка вIалла тера яцар из. Кьхата тIара бIарга боаккхаш ше дьир могадийи трибуна тIара Iовоалаш саг вацар. Дог лазаш дувцар механизатораша, хьайбаш лелйдераша, къамаьл даьча кхыча болхлоша шоашта юкъерча цхьаболча наха деча зенех. хIаьта хьанала къахьегаш боахкача наха юкъе ца товш долча цар леларах-боларех лаьца.

Къаьстта белгалдоалаш дар увза а ца луш. майрра шоайла дIахьа бехк а боаккхаш даь къамаьлаш.

Цу совхоза ферма, районе а республике а дикача гIулакхаша цIи хеза я. Республика а района а Сийлен улгаш тIа лагт цун цIи, хIаьта хIанз цо лелаеш я КПСС обкомеи республика Министрий Советеи памятни ЦIе байракх. Шура, дулх иланал а социалистически декхарел а дукха совгIа паччахьалкхенна дIа а луш чакхдаьккхад 1982 шу. Хийцца айденна къамаьл де, хIаьта ше а шийца болх бераш а хоастабе, тIоараш тохийта йиш йолаш вар трибуна тIа ваьнна цу ферма заведующи Гагиев Ахьмад. ХIаьта а цо из данзар. Хьоаданаар шоаш паччахьаляхенга шура, дулх доккара шера йоагIа планаш ихьайтта бетта кхоачашъяьлга.

— Сона дагайоаллар-м, укх массехк шера цхьаккха пайда а ца беш заводера еначa бесса Iочхесса улла кормораздатчик я, — аьлар цо. президиуме вагIача совхоза кертерча инженерага Гагиев Iаббасагахьа дIа а хьежа, — мел шакъаьртъяр из тхона, мел аттача баргбар тха къахьегам из болх беш яларе, совхоза инженерии служба из дIаоттае оарцагIа йоаларе. Сона ловра инженера укхаза хьа а этта цу деша жоп делча.

ГIатта вийлар инженера.

— Укх лоацача ханна из гIулакх чакхдаккха хьожаргда тхо. ХIанзалца района Госкомсельхозтехникера монтажникаш бахкарга хьежаю даьгIад тхо, — аьлар цо.

— Ерригa а вай мелал мара хIама дац, — аьна, тIатехар пул тIехьагIа трибуна тIа ваьннача коартолаш лелаю звеньевой волча Угурчиев Iамархана.

Iамархана хоза чакхдаьккхад дIадаха шу. Коартолаш дика хьувкъаярах республикански социалистически яхье котало яьккхарашта юкъе ва из хьинар дола коммунист.

— Сенца ювлаенна я аз ювва мелал, — дIахо дувцар Iамархана. — Бехке волча боагIача тайпара из бехк дIатIабилла лоархIадац вай. Шийи бехкагIа трактор йоха а йий, кхай тIа из латта а латтийта шек воацаш чувoдар бIаргагац вайна, балха хьа ца воагIаш висар фу бахьан долаш висав хьажац, хIаьта теттара из эшаш, «цIи яьнна» хIама ца кийслой вIалла дага а вохаш. ТIаккха цунна эхь хетал шоллагIча, кхоалагIча дийнахьа вай хьаотта а бехк баьккхача духьала вала в. Иштта вай воаш хьаIоабу уж къахьегама дисциплина телхнераш, эздел, эхь доаца нах. Озац, дистац вай царех доалаш дола зе. Коллективе хац сона, ерригача юрта а дIакхайнадала гIалат дань саг кертах кулг а хьакхе вут вай. ТIаккха цо кхы а вогIдар дича цецдувл. Юкхера а вай мелал хьадена хIаманна, продукцена Iаткъ. Гурахьа ялат дIадуалга лай чоашлагаш гучаялалца гала хIана доаккх вай? Тракторащ тоьал оал. ХIанз санна трактораш вай боахаме цIаккха а хинилаш. Уж ца тоьар дувзаденна да царна лертгIа доал ца дарна. Къьст-къаьстача «механизатораш» да тхо яхача наха тоьийтац уж.

— Бакъда Iамархан шиев йоах, - аьнн цIаькха а гIаьттар инженер. — 82 трактор я вай совхоза. Ерригача вай районе хиннац из зал трактораш массехк итт шу хьалха. ХIаьта трактораш — трактораш я уж! Из болаш, лелае атта йолаш, чура йийха. ХIаьта иштта дика техника сигалара Iочуеча санна хет Iамархана бувцараш санна болча наха. Сона хет цу тайпара нах вайна кхеталург ба, уж ниисача наькъа тIа баха а могаргда аьнна.

Уж уйлаш хьалхьоацаш, совхозе къахьегама дисциплина чIоагIъяра предложенеш телаш къамаьлаш дир цу собрание шофера Акталиев Махьмада, керттерча агронома Добриев Руслана, коартолий хьаттарча болхлочо Дзейтов Махьмада, кхычар.

Гуш дар, собрание иштта чулоацам болаш, политически боарам лакха болаш чакхъялара совхоза партбюро секретарь Газдиев Муса раьза волга. Вешта цо иь доклад а цар собрание никъ кхыча тайпара хила йиш йоацаш.

Цун доклада тIара массехк цифраш йоалае лов. Масала, укх пятилетка хьалхара шин шу къаьстта беркате хиннад совхоза. ИтталгIча пятилеткечул ялат кхедара боарам 18 процент айбенна, шура лакхар — 12 процент, дулх — 23 процент. Коартолаш кхеенгIа 9 процент, генараш — 6 процент дегIаденад.

Ерригача района а санна къаьстта теркам тIабахийтаб укхаза хьайбай боахам айбара. Из хьалхарча метте латт. ХIанз совхозе да 960 хьайба, ер пятилетка чакхйоалаш 2200—2300 хила деза.

Из а кхыдола декхараш а кхоачашдара шоашта новкъадар цу вай юаача собрание цар дийлар, болх тоабара наькъаш белгал а дьяхр.

М. ЗАНГИЕВ.

КХАЧАН ПРОГРАММА—МАССАНЕ А ХIАРАНЕ А ГIУЛАКХ

ЛОАМАН КХАЛСАГА ИРАЗ

Ах бIаь шу хьиннад Зималу. Дукхача берий нана а ше мел йоаккха ха къахьегаш яьккха а йолча цун бокъо яр салаIа. Цун правительственни совгIаташта — III степена Къахьегама Сийлен ордена, «За трудовую доблесть» яхачен Ленински юбилейни медалашта — лалла «Къахьегама ветеран» яха медаль сучаньнаале а, салоIилга вIалла дага а дехидац цунна.

— Кхы а дукхача шерашка нерте латта лерхI аз хьайбаш лeладеча звенона,— ел Зималу. Къона бараш хьатIехьаккхийта Iа сона: хьожаргда вай яхье хьалха малагIа воал.

Ер 20-гIа шу да Чикуева Зималус «Ачтуринский» совхоза МТФ Iаьсий кхеду. Цул хьалхагIа атта боаца къахьегама никъ хьабенаб цо — барайтта шу даьлча яхий рудникe хьанийсбенна болх бе, шоллагIа бер хиначул тIехьагIа мара раьза хилаяар кIезиг - дукха агтагIа болча балха яха — ремстройучастке. ХIаьта 37-ча шера Зималу шийи маьраца Касумов Исхьажийца, механизаторца шоай дай баьхача Серженьюрта ма кхаьччинге а лаьттанцара балхаш де яхар из. 7 шера къахьийгар цо хьалхагIа огородни цул тIехьагIа кхаш лeладечен бригадашка. Къахьегама тIера йола ахархо белгалъяьккхар. массе оагIорахьара хестайора из. ХIаьта хьайбай боахамера гIулакхаш вIаштIехьдоацаш нийсденначул тIехьагIа, совхоза директора Iаьсий группа дIалоца аьлар цунга.

— Ферме балха хIа раьза хилар со. — йоах Зималус. сайна тIаккхоачаргйолаш хинача халонех се ца кхнярал даь. Аз кхетадоре, ферме Iурра денз сарралла къахьега дезаргдолга. Цхьабакъда, из цхьаькха а кхетадора — ферме йоакхо йолаш, керда Iодаь Iаьсий дойтаргдоацаш, деттача доахана Iул юхаметтаувттадергдола шинараш парех хьалхедергдолаш вола саг эшилга. Цу тайпара нах цу хана ферме боацаш бар.

Къонача кхалсага атта хиннадац тесса бита лаьттача боахаме порядок оттае. Цхьабакъда, хьинар долаш, дисциплина, инициатива йолаш тIах аьнна йолча цо дукха ха ялалехьа, оалаш ма дара, долла хIама тIакIалтIа даьккхар; керда Iодаьча Iаьсий учет нийсйир, цхьа бутти ах бутти баллаца доирхаша Iаьсашта наьна шура мелагргйола гIулакх, доакъар кийчделтех Iаьсашта дикагIдола доакъараш телгеи вIаштIехьдаькхар, ший ханнахьа профилактически болх барга хьежар; хIаьта цхьайолча цIен ианас шийи цIегIа а ш ерча тайпара дика цхьалхои цIеной йир. Цудухьа дикагIа дегIаха. ондадуала даьлар Iаьсий, унахцIенагIа хилар.

Къахьегаш кхо шу даьнначул тIехьагIа эггара хьалхара правительственни совгIат делар Чикуева Зималуна. — «За трудовую доблесть» яха медаль.

Чикуева Зималу боккха барт тайна дезал массанена хьохкаме ба. Ялх воIи пхи йоIи хьалхедаьд цо шийи маьрица цхьана. Вешта, кхо бер хIанз а школе деша ух. Воккаш балхаш деш ба. хIаьта беррига мехкарий шоай наьна лалла латт.

— Тха совхоза Iаьсий лeладерий звено боьзонца цхьа дезал санна лархIа метаргболаш я, — боахама директора Абдулхаликов Вахида оалаш хозора гIадвахар а сий дар а. — Бера хана денз шийи мехкарашта атта йоаца професси езаллийтай Зималус, шийи опыт царна дIатийнний. ХIаьта хIанз кхыметтел эггара дIамагIйола вах шу даьнна Марха а еле йоагIа нана йолча ферме, керда Iодаьча Iаьсашта хIама хьокха хов цунна.

ДИКАЧА НАХАХ

Иштта, кхуьш боагIаш, шоай нана йолча ферме ухар Хьава, Молкан, Iайшет, Хадижат. Бера хана денз Iаьсашта Iунал де а кхеде а Iеца бола уж юкъера школа йистелькхачул тIехьагIа звеной бизза членаш а хиле дIаоттар. ХIаьта хIана биъ бутт баьначул тIехьагIа шийга цанас хьатела 48 Iаса кхедеш я коммунистка Хьава. Нахала Iамерза, хьинар ца кходеш къахьегаш, общественни вахаре доккха дакъа лоацаш хиларах юртахошен балха тIарча новкъосташен халкъа депутатий Цацански районни Совета депутатала хержай из.

Шийи йоIах Молканах а доккхал ду наьнс. 10 класс чакхъяьккхачул тIехьагIа наьна звеноца болх бе йохийтилга дийхар йоIо. Цунга дIател эггара нагегIдола — итт ди мара далагза дола Iаьсий. Молкана хIанзле шийи дезал а хинна дIайолаеннадаь (ши воI ва цуи) телаш хила а мег.

— Кагийча бераштa санна гIулакх эш Iаьсашта, — пIенхаштта йоах Молкана.— Цхьадарашта сосаца шура хьувкха езаш а хул.

Коммуниста Мачигова Молкана а хоя шийн наьна санна хIара Iасилга вахар бахьан долаш тIайийрза къовсам лоаттабе. Ха корайоагIа цунна юртен совхозен общественни вахаре дакъа лаца а, эшачoа новкъостал де массаза а кийча я из. Цудухьа хержий из НГIАССР Лакхехьарча Совета депутатала а.

— Кхачан программа дикагIа кхоачашъергйола гIулакх де деза вай, — оал цо шийи тархархошен балха тIарча новкъосташен. ХIаьта цу гIулакха шийгара масал а гойт — цо лeладу дерригa Iаьсий унахцIенех дика дегIаухаша да.

ХIаьта 3. Чикуевай звенона тIачIоагIдаь Iаьсий деригаш а 250 да. Дезала коллектива бехкагIа цхьаккха а тIерадаьнадац царех.

Чикуева Зималуна лалла къахьегаш ва цун мар Касумов Исхьажа а. Слесарь ва из. цун говзалах, овсаре къахьегарах тиша да хьайбаш лeладеча комплекcерча механизмаш болх лертIа лелилга. Ха къовсаш ва Исхьажа агрегаташ массаза а болх беш хилийтара. Цул совгIа, шеррача профиле механизатор а ма вий из, хагахьа санна эшаш хилча трактор тIа а автомашина тIа а бу цо болх.

Даь наьнагIа бехаб къонгаш. ВоккхагIйола воI Iийса, эскаре гIулакх де а вахалехьа, техникаца безам болаш вар, оборудовани тоеш воллача дааьна новкъостал дора, трактор тIа болх бе Iомавелар. Эскаре гIулакх даь а ваьнна цIавеначул тIехьагIа ферме «Беларуса» тIа балха вахар из. Хан-ханнахьа хьатIадахь доакъар.

Итт класс чакх ма яьккхинге а, эскаре гIулакх де а вахa цIавеначул тIехьагIа трактор тIа болх беш ва Ислам. МоллагIа шийна тIабилла болх бизза кхоачашбу цо.— лаьтта оах, ялаташ дIадув, хьувкъам чуц.

Кхыметтел 18 шу даьнна Илез а, даьнен наннен новкъостал дар дукха. МТФ слесаралла балха вахав сайрийнарча школа 10-ча классе дешаш ше воллаше а.

Школерча дешарах ше мукъа ма ваьлинге а, ферме вода дIамагIйола Хизар оборудовани тоеча, йол а ча а вIашкатохача, телятник цIенъеча новкъостал де.

Тракторист хиннав Султ. пах а, Бакъдар аьлча, из гIишлош еча организаце ва балха. Из а вувц иштта къахьегама тIера, дисциплина, опыт йолаш механизатор ва яхаш.

Чикуева Зималу дезал бIаьхий ба, боккха гIонна бола боахам лелабу цар массане а цхьана. Цунна кертера доал дер кхойтта шу даьнна Абубакар ва. ЧIоагIа дукхадеза цунна хьайбаш, цар ма Iунал де хов.

— ГIонна болча боахамо тIехдикача кхачан продукташца бизза Iалашбу дезал, — йоах Зималус. Цхьабакъда, тхоаш Iалашдарал совгIа паччахьалкхенга йохка а хул тха кхачан продукташ. Соакха декхар оаха 1200 килограмм дулх, 500 килограмм даьтта. ХIаьта кхы кIезигагIа доацаш укх шера а доккхаргда. Са кхийна даьнача берий шоай а ба хIанз дезал, бераш. Шоай гIонна дола боахамаш да. Цудухьа тхоий совдаьнна дулх, шура, тха, фуаш паччахьалкхенга доох оаха.

ЦIагIа эшаш цхьаккха хIама дац Зималуиен цун берашен. Кова латташ шоай доалахьа легковой автомашин — «Жигули» я. ГIишлой материалаша ков гоьтдаьд хIанз. Бераш доккхий хинназ — керда цIеноаш хьалде дага ба дезал.

Е. ПРЕМЫСЛЕР.

СУРТА ТIА: Чикуева Зималу шийи мехкарашца цхьана.

Х. МУКАЕВА дийна сурт.

ДОАГIАР ХЬАДЕХА, ЭШАР ДIАЛЕ

МагIалбика района «Кавказ» яхача совхоза № 3 йола шурий - товарни ферме латтараш, директора Путилин Дмитрий Кузьмича хьадувцачох, могаш доацa доахан да. Бакъда, могаш лараш а памогаш хургдолаш хьал дар тхона цига дайнар Iалашмате къьана я ферма здани, цхьаккха механизаци яц, доахан дала а латта а цIеньюкъ бетонни я, чуда кхесташ шийла мух а болаш. Цудухьа уж доахан кхы а чIоагIагIа памогаш ца хилийтара доакъара Iалашмате чIоагIа эшаш дола ча кIалхьерта дезаш бе ферма болхлой. Из тайпа бетонах даь ий долаш и юкхе хьалъяь латта керда ферма а. КIийле бетонни хилар бахьан долаш. совхоза директора дувцачох, цо хьа ца эшаш латт из ферма.

ХIанз Iаьсий латта моттиг а чуда кхесташ шийла мух а болаш. маIараш еза, эшшача бесса хьалъяйнь Iаьсий латта клеткаш йоацаш латт из. Цудухьа укх бетта 15-ча дийнахьа ферма заведующе а зоотехнико а дувцачох, 7 Iаса деннад ферме лехкашта лалар а хинна. Тхо цига хиннача хана телятнике, тулла а даь хьалъелла уллар цхьа Iасилг. хIаьта ферма коа ялача ЙIалена хьалхашка уллар кхыча Iасилга корта.

Боккъалдар аьлча, хIанзар хьал цу Iаьсашка хуле, тешам бац парех дукхагIдараш доврґдац ала.

Ремонт во хIана яьй, клеткаш хьалъяйнь хIина яц шун, оаха шоашка аьлча, ферма заведующе а зоотехника а уж клеткаш тоае а хьалъяйе а хьу яц лхаш бар. Цу гIулакха летиъаш вар директор ше а. ХIанз Iа да, таханара Iаьсий — кхоанара доахан, цудухьа цхьан дийнахьа тIехьа ца тетташ оарцагIвала везаш гIулакх да уж Iаьсий лорадар. Миччахьара хьу леха а, тоае еза маIараш, тхов, хьалъяйе еза клеткаш, фундагIа а даь йоахье еза Iаьсий латта моттиг. Иштта шийла хуле, цар дуар а дIалатаргдац царех, цудухьа дар уж Iаьсий тIахьежача а духхьал гIайсалла цхьа цIонен тIехкашн мара хIама йоацаш гIийла.

Цу Iаьсашта хий, абрат, кхыйола юаш йола вовча хIама 100—150 метр гаьнe йоах а еш дIакхахьа езаш ба телятницаш. Тоаде дезаш хIама да из а. Бакъда, Путилин цу совхозе директоралла балха вена массехк бутт мара бац. Цхьане санна, массане а йоахар, из веча гIоне гIулакх дукха дикагIа да тха. тха хьаштaшка а дика хьожаш ва из. Из бакъ хила а мег. Царца а цунна а хиначи къамаьле тхова а хийттар из иштта. Бакъда, цхьаькха а: цо болх беча шкъагIа а дIадаха йиш йолаш дол кхоачамбоацараш да хIанз а тIехьа ферме долаш дараш, цар дика гуча доаккх. деррига а шийгара доагIар цо а даь доацилга. Сентябрь бетта хьаенав из укхаза балха, кIаьта доахан ферме дIаоттадаь шин бутт совгIа ха мара яц. ферма а Iаьсий доахна моттиг а тоае ха хиннай цунга а. Ханнахьа из оарцагIа ваьнна валаре, таханара хьал хургдацар мотт сона цу ферме.

Дика ферма я Ахриев ГIапура цIерагIча совхоза яр. Типови я здани, йолаш я механизаца. Из иштта дале а, укхаза а дов Iаьсий. Скотника яхачох, цу юкъа укхаза а деннад 3—4 Iасилг. ДоагIар дIакхоачаре, лертIа царга хьожаш ветеринараш, кулгалхой баларе. иштта хургдацар из. Бехa я ферма чу. Сахьат доалаш латтача хана хьалхаза яр шийтта сахьат доалаш дIеенна хила езаш хинна йол. Шоаита еча йоалкхонга хьежжа я доахана хьалуш йола шура а. Болх баьначул тIехьагIа салаIа, вIоахвала Iоха моттиг яц укхаза. Доахана меттел, дояркашта а кхыча болхлошта а йоакхо эш. Шоай йоакхо еш хуле, цар а дикагIа болх бергба. Лоацца аьлча, Кхачан программа кхоачашъеш къахьегаш болча нахагара доагIар хьадеха а деза, из паргара хьадехаш санна, цар хьаштагIашта йоакхо е еза.

Бек АБАДИЕВ.

Специалиста хьехамаш

МАССЕ ХIАМАН КОРТА

Ялаташ дукхагIа чудахьилга гурахьа дувча ялатий хьувкъам лакха кхебарахи тIера ца балийтарахи тийша да дукхача даькъе. Уж дIадера план 98 процент мара кхоачашъяьяц колхозашеи совхозашеи, дIадийнад 171,7 эзар гектара тIа, цу даькъе ялатийна лаьрхIа 145,3 эзар гектара тIа, кертерча даькъе лакхача агротехнически боараме. ДукхагIдолча лаьтташка фосфор йоалла удобренеш тайсай. Гурахьа дийнача ялатий хIара йхелагIча гектара тIа гурахье а дена подкормка яьй.

Гурахьа дийна ялаташ дикача хьал тIа а долаш Iан кIал дахад ноябрь бетта уж дIадийна даьнача Наурски Гудермесски районий боахамашка, Шелковской, Надтеречни, Ачхой-Мартановски районий дукхагIдолча боахамашка.

Цунца цхьана теркалде доагIа, дукхача колхозашкеи совхозашкеи гурахьа дийна ялаташ хьалхагIа кIал дIадийна хинна культураш теркал а ца еш, дукхагIча даькъе ялаташ дийна хиннача бокъонца IотоIа ца деш дитача лаьтташка дIадийна хилар.

Гурахьа цIаьхха хьалха шелъялар бахьан долаш массазарчул хьалхагIа сецар ялатий вегетаци. Iан кIал долхача хана кховчам болаш лордаш хецахе дисар 35 эзар совгIча гектара тIара ялаташ, 20 эзар гарггача гектара тIара ялаташ вIалла хьалтIа ца доалаш Iан кIал дахар Грозненски, Надтеречни, Сунженски, Урус-Мартановски, Шалински районашка.

Дерригa чудахьаргдола ялат эша ца далийтар духьа гурахьа дийна ялаташ дайнача кхашка бIаьстан юхье дуа ялаташ дIаде а гурахьа доаккъарийна лаьрхIа дIадийна ялаташ ялат доаккхаргдолаш кхеде хьакха а деза.

Гурахьа ялаташ дIадийнача дерригача кхашка подкормка ялла минеральни удобренеш я колхозашкеи совхозашкеи. Iилма-тохкама учрежденей даннешен колхозийи совхозийи дукхача шерашка Iайнача опытош хьаьхьокх, 20—30 килограмм а тоссаш азотни удобренешца подкормка йича хIара гектара тIара хьувкъам 3—5 центнер лакхлуш хилар.

Гурахьа ялаташ дIадийнача гIор еш-яьааш долча лаьтта подкормка а еш Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен юртбоахама опытни станце яьча опыташ хьахьекхад, хIара гектара тIара хьувкъам 5,2 центнер лахдагIа хулаш хилар.

ГIор еш-яьаш долча лаьтташка гурахьа дийнача ялаташта еча подкормо пайда дукхагIа лургболаш ханаш геттара лоаца хилар теркал а деш, цу балха хьалхагIе а лаьрххIа кийчо е а лоацача ханашка из чакхбаккха а беза.

Шерра дIайолае еза удобренешка пайда дукхагIа болийташ дола овлашка кхоачийташ подкормка яра балхеш. Опыташа хьахьокх, цу тайпара еча подкормо хIара гектара тIара хьувкъам 2—3 центнер дукхагIа лакхбеш хилар, тIагIолла еча подкормаца нийсйича.

Дика тоаденна дегIадоагIача ялаташта Iунал делген подкормка елген чIоаггIа уйла тIаяхийта вIаштIехьдаккха деза. ХьалхагIа кIал дIайийна хинараш лаьтта хьаьндеш йола культураш а лаьтташца шортта тIоадал а хилча, тIаккха ялаташ шоай ханнахьа дIадийна а хилча, уж кхоадарга дIа мел дахийтар шолхонца юха меттаотт. Цу цхьан ханна теркалде деза, лаьтта ше хьаьна доллаше а, йоагIачул совнагIа азотни удобренеш тайсача, ялаташ хIарах а даьле Iодуйашин удобренеех пайда ца баларал совгIа, зе доалаши хилар. Цудухьа, тоаденнача гурахьа дувча ялаташта еш йола азотни подкормка фосфорни удобренеш товсарца нийса цхьана тар а еш е еза, цу хана чоалханеча удобренеех шерра пайда а эцаш. Азотни удобренеех пайда дукхагIа боал канаш дузаш латтача хана овланга кхоачаш йоаца подкормка кIина йича.

ДIадийнача ялаташта чIоагIа кхераме я дахкий хьисапера грызунаш. Уж дукха лаьржа хилар гучадаьннад республика центральни даькъа тIеи лоамашта юхеи баьцаш дIайийнача лаьтташкарен даьгIенашкарен ара а юлаш, гурахьа дийнача ялаташкахьа ухаш я уж хIанз. Царца къовсам лоаттабара биологически метод юкъейоалае еза, гектара тIа 2—3 килограмм кхоачаргйолаш ялат эдаь бактероденцид (штамм-5170) а тохаш. Иштта цу гIулакха пайда эца мегаргба фосфид цинка дохьаж теха ялат тассарца а. Фосфид дахкий Iургаш дукхагIа доахкача моттигашка тесса еза цхьан квадратни метр тIа 5—6 фийг а кхоачаргболаш.

Гурахьа дийнача ялаташта чIоагIа кхераме я ялатах латта жужелица. Укх шера Iайи бIаьстан юхьеи къаьстта чIоагIа латаргьл цар лечянкаш, хIана аьлча гуйра тIехьалхача хана аральнай уж, цул тIехьагIа дена ядохимикаташца обработка а яьяц кхашка.

Ялата жужелица дукхагIа лаьржа да Наурски, Надтеречни, Сунженски, кхыча районий колхозий совхозийи кхаш.

Гурахьа дийна ялаташ нийлха хуле, оасар дукха тIадаргда. Цудухьа шийи ханнахьа гербицидашца обработка е еза кхашка. Гербицидаш еттара практико хьаьхьекхад, оасарцара къовсам юханца дена дIаболабе безаш хилар, хIана аьлча цу хана оасара чIоагIагIа Iаткъ уж. Дика дегIадоагIача гурахьа дийнача ялаташта обработка ю 12 градусал лохагIа йоахал йоацача денойка. Цу гIулакха пайда эц 2,4 Диминин тухах, хIара гектара тIа 2—2,5 килограмм а кхоачийташ. Цо хир хоададу тайп-тайпарча дукхача йоархIий.

Ялаташа лордаш ца хийцача кхашка гербицидашца обработка яц лордаш хийцачул тIехьагIа мара.

Гуйран ялаташта къаьст-къаьстта е еза обработка, кхашкарча йоархIий тайпашка дукхалген хьежжа ялаташ мукхадарца лоаттабеча къовсаме пайда эцача фосфорно-калийни удобренешца дIлнагIа цхьан тар а еш. Эггара хьалха обработка е еза оасар дукхагIа тIадаьнача кхашка.

Республика колхозаши совхозаши декхарийла я бIаьстан юхье кхашка деш дола балхаш эггара лоацагIча ханашка чакхдехи а бIаьстан юхье ялаташ дIаделе хьалхагIа еш йола культиваци яран ялаташ дIадеран юкъе юкъ ца йолийта а.

Х. ЯЛХАРОЕВ,
НГIАССР юрта боахама министерства кертерча агроном.

«ХIара балха дийнахьа тIехдика дисциплиниеи хьадер дукхагIен хилийта!» яхача девизах шерра социалистически ях йоаржалъй Грозненски ацетонови завода цехий, сменай коллективаша. Цу яхье укх пятилетка шерашка хьалхара моттиг дIа ца хецаш хьайоагIа пхелагIча цехера къона мастер Хантиев Ювнус нерте латтача бактериологически препараташ арахецача смена коллективе. Цхьаккха смена дIаяхийтац цо шиъ норма тIехкхоачаш ца еш. Цу смене къастта дика болх беш хиларца белгалбаьнна ба аппаратчикаш Байбатырова Аминати Артеменко Наташеи.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) аппаратчикаш А. Байбатырова, Н. Артеменко.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

Юртий сходашкара

БЕХК МАССАНЕ А БА

ДIадахача шера 11 декабре «Сердало» газето арайийхар «Маца меттайоагIаргья школаш!» яха рейдови бригада материал. Цу тIа дувцар Назрановски района цхьайолча школашка дукха бераш деша хьа ца ахарах, гучадаьхар цун бахьанаш.

Укх деношка школашкара гIулакхаш дувцаш сходаш хиннай Сурхотlен Экажкъонгий-Юртен.

Тхо да СурхотIарча № 2 йолча юкъерча школе. Сход хьайхийлар халкъа депутатий юрта Совета исполкома председатела Гиреев Мустафас. Цо дош делар № 2 йолча юкъерча школа директора Аушев Султана Беслана.

— Рейдови материала тIа дийце кхоачамбоацараш долаш да школе, — аьлар цо. Ах дешара шу чакхдаьннад, цхьабакъда, физика хьеха школе хьехархо вац, массанахьара лехав оаха из, бакъдар аьлча, цхьаннахьара коравоагIаш вац. ХIана укхаза кIезига бале а, даьй-ноахой гулбеннаб, цхьабакъда, шох цхьа саг хиннавац укх школе, тха бер малагIча классе дешаш дагIа, мишта деш цо, харцахье лелий школе, аьнна вена. Тхона а хов тха школе кхоачамбоацараш долга, уж дIадаха оаш а новкъостал де деза тхона, тхоашта могар оаха а дергда.

— Тха школера дукха кхоачамбоацараш гучадаьхар цу рейдови материало, — аьлар № 1 йолча юкъерча школа директора Агиева Османа Зикас.—Из йийца а йийцай, яьшка а яьшкай оаха тхоай педколлективе...

Бераш деша хьа ца ухийташ бола даьй-ноахой а дукха ба тха. Иштта деша ца ухаш ба бархIлагIча классе деша багIа АушевгIар Осман, Макка, ХучубаровгIар Зоя, Або-Муслим, ийслагIча классера МуцольговгIар Тимур, Казбек, иттлагIча классе деша бола Богатырева Долотхан, Аушева Аьсет, кхыбараш. Цар даь-ноахой тахан сходе бац, оаха лаьрхIа царга нах бахийта боллаше. Дукха дийцад царга, дувцарах уж кхеташ а бац. Сога хаьттача, законо яххача тайпара царгара хьалеха деза из гIулакх. Сона каст-каста хоз бераша шоайла дувцаш: «Каста бIаьстий йоал со договорах гIоргва», дукхагIдараш укхаза ма дагIий шо, ма кхуьла бераш договорах, дешийта царга. ШагIа хьажа беро урок лъй е яьлц, уж урокаш цар мишта ю. Тхона хов школе дукха кхоачамбоацараш долга. Ноябрь бетта денз хьехац оаха математике, физика урокаш. Математика хьехархо Советски Эскаре гIулакх деш ва, физик цамогаш волаш больнице улл.

— ВорхI бер да са, — аьлар Нальгиева Лидас, цхьабакъда, хеттача тайпара дерригаш вIаштIехьдоаккхадуц сога. IуйрIйна денз сарралца мар балха ва, школе хиннад тхо аьнна дIадоагIа бераш, деша а во дешаш оаха оал. Царех со а теш, бакъда, хIана кхийттай со вай массане а цу гIуланка йоакхо е эзилга. Тхо а аха деза школе, тхо дагIац школе аьнна ца дуташ, тха берашкара даьшна гIалат тхога хьахайтта деза оаша а. Цу гIулакха вай дерригаш а бехке да.

Назрановски районо заведующе декхараш кхоачашдеш йола Ревина Галина Николаевнас аьлар: «Кхоачамбоацараш районе шортта да. Уж гучадаьхар рейдови материало. ХIара шера оаха министерствата далскаш тел тхона хьехархой беза яхаш, цхьабакъда, хIанз а тIехьа тоъаш бац хьехархой. Советски Эскаре гIулакх де вахар математика хьехаш вола Могушков Гирихоя. Цу гIулакха нерттера бехк тха ба. Школа администрацехи тхонек хаиннахьа из хайнадаларе, цу гIулакха оарцагIe даргдар тхо. Цу гIулакха гIо де дехарийла я юрта Совет а. Каст-каста хул тхо школашка собранеш чакхйоахаш, цхьабакъда, цу собранешка кIезига хул дай-ноаной. Спортзал а я укхаза, бакъда, форма тIайийха, школе доагIаш цхьа-шиъ бер мара дац. Пхьилегъонгий-Юртарча школе вIалла спортзал яц, цига деша дагIа бераш бIаргагу йиш я шоай спортивни форма а ювхаш стадионе занятеш еш. Вай массане а хьехархошта бехк дIатIебоах. ТIаникха мичахьа хиннаб дайноаной? Оаха шоанеи тхона оашеи тIадехка йиш йола гIулакхаш дац уж. Шун а тха а бехктокхаме декхараш да уж дерригаш.

— Бакъда, тха школера дешара болх лодера хилар. Берриге бехк тха бац — аьлар классел арахьарча балха организаторе Нальгиеиа Хадижата. — Сентябрь бутт хьатIахкоачаш цхьабараш договорах баха хул, шоллагIбараш ковртолеш хьайоахаш боахк, кхоалагIбараш хьажкIаш кхай тIара чуккухьаш лел. ХIанз а «дIаьха сомаш» даха баха цIабахкаиза ба иттлагIча классе деша багIаш бола Албогачиев Мухажир, Нальгиев Хьасмухьмад, Нальгиев Яхьъя. Дукха къамаьлаш хиннад даьшна, ноанойца, цхьабакъда, дувцарах хулаш хIама дац. Сога хаьттача уж дай бехктокхаме оза беза.

Сходе къамаьл деш юрт Совета председатела Гиреев Мустафас, Назрановски райисполкома председатела заместитела Мальсагова Хьавас, цу школе военни гIулакх хьехаш волча Аушев Махьмад-Гире гучадаьхар школе а юрта а нийслуш дола кхоачамбоацараш, дийцар массавар цхьана вIашагIа а кхийтта на болх дIабахьа безаш хилар.

Дукха нах гулбелар Экажкъонгий-Юртарча № 1 йолча юкъерча школа сходе.

КIеарга а дика а знанеш яла еза бераша, — аьлар цу школа директора декхараш кхоачашдеш волча Экажев Мухьмада Къамбулата. — Рейдо гучадаьха кхоачамбоацараш долаш да, уж дIадахара тхоай низ дIаккхоачар дергда оаха. Школера хьехархой лакхара образовани йолаш ба, керттерча предметах дополнительни занятеш ю оаха, школе хьайийллай къахьегама а тIема а музей, цхьабакъда, даьша - ноанойша деш новкъостал дац. Оаха чакхйоахача общественни мероприятешка дакъа лаьац цар. Керда шу хьахулаш чакхъьккхар оаха КВН, даьх - ноанойх цхьа Аушев Апсарих мара саг вацар цига. Из каст-каста хул тха школе шиъ бераша мишта деш хьожаш, тхона а новкъостал деш, хIаьта кхыбола даьй-ноаной школе бIаргагуш бац.

Эзари кховзткъеи бархI бер да тха школе дешаш, цхьабараш гаьна бах, цхьадола бераш вIалле ца доагIаш дуc. Ер дешара шу дIадоладелча денз 10 классе дешаш бола Албогачиев Салан - Гири, Гагиев Iалаудин деша ахац. Уж бахаб договорах. Иштта дешара каст-каста тIехьабуьл Муталиева Аза, Муталиева Аьсет, Кациев Ахи, Хашагульгов Iалихан, Албогачиев Исроапал, Цечоев Мовсар, Нальгиева Мадина, кхыбараш. Цар даьй-ноаной тахан укхаза хьабаьхкабац. Дукха къамаьлаш хиннад тха царца, цхьабакъда, хIама хулаш дац. ВIашагIъелла педсовет, родительски комитет а тха, цхьабакъда, цар а болх лертIа бац. ЯхалагIча классе дешаш дагIача берашка кисара яьхай гIаьленаш, урсаш, цхьанне кисара 28 сом ахча корадаьд, кхоъ вахаи тIаюха полто школе а йита. ТIаккха даьша хетта мегаций царга мичахьара денад хьона ахча, мичад шун гIадувха бaрзкъаш?..

Хала вьккхай оаха школе оттаеш йола мебель, из а телхаю. Иштта Костоев Османа воIас дукха мах бола кIнига доладир, цун да сходе вац. Из укхаза валаре, дукха дар са цунга дувца. ДIадахача шера договорах бахача 11 берах шиъ кIаьнк телеграмма а еина цIавоалавир оаха, ийс висар аттестат дIа ца эшаш. Тха воI деша ваьгIав цунна аттестат хIана лац оалаш ба цхьабола даь. Эхь деший из хьаьла дагадохар? Административни бехктокхаме оза беза уж тайпа дай. Харцахьа лелача бераштамебель телхаераштa гIод детта деза.

— Вай бераш деше ца ахьра дерригаш а бехне да вай, — аьлар Экажев Хьасана. — Болх беш яц родительски комитет, педагогически совет. Вай цунна новкъостал дац, цар балхага хьажац. Укх сходе ва № 2 йолча школа директор, РСФСР школа заслуженни хьехархо М. М. Картоев. Каст-каста хоз сона бераша цу школе дика коллектив я, цига деша гIоргдар тхо, оалаш. ТIаккха укх школе хIана дац из цишта? Деша ца ухараш, харцахьа лелараш бехктокхаме оза беза.

— Вай берех нах бе гIерташ хьабоагIа хьехархой, школа, — йоах Аушев Апсаркхас. — Бер дIамига долча хьна кхетаде деза. 13 шу да аз тика чу болх бу. Ручка е тетрадь деза аьнна цхьа бер денадац тика тIа, цхьабакъда, мукхарч, кхийола берашта ца эшаш йола хIамаш яий яхаш, хIара дийнахьа ух. Цхьайолча хана бийсана ши сахьат даьлча а, гитара а лекхаш, цIогIарч а детташ лелаш хул бераш. Цу гIулакха бехке ба дай. Юрта Совета бIаргагац - хьогI фу деш ба нагий нах?..

Сходе къамаьлаш даьча даьша - ноанойша Эстамирова Дугурхана, Аушев Жабраила, Султыгов Хаваяа, Италова Насе, Цечоев Iалрахьмана, № 2 йолча юкъерча школа директора Картоев Мухьмадв № 1 йолча юкхьайцарча школа директора Стрюкова Лидиис, КПСС райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе Муцольгов Iийсас.

Цар массане а чIоагIа уйла тIаяхийтар долаш дола кхоачамбоацараш берий даьйноаной, юрташкара еррига общественность оарцагIа а яьнна дIаладаханза даргдоацаш хилара.

Цхьанне а бокъо яц Всеобуча закон телхаде, хIаьта из телхадераш бехктокхаме оза беза. Иштта дар сходашка даьча къамаьлий а тIайийнача сопамий а чулоацам.

А. САГОВ,
тха соб. корр.

СОВЕТАШИ ВАХАРИ

БЕРКАТЕ БОЛХ БЕШ Я МАССАЗАРА КОМИССИ

Торговлен общественни кхачани дешашка хьожаш йола халкъа депутатий Малгобекски городской Совета массазара комисси созкха пхиъ бетта вIашагIъеллар. Из латт района халкъа боккхама тайп-тайпарча участкашка болх беча 9 депутатах. Дерриге а вх шу мара дац цо болх бу, цхьабакъда, дикка пайда боалаш да цо хIанзалехьа даьр.

Шоай хьалхарча заседание вIашагIкхийттача хана комиссе членашта дIайовзийтар цар бокъонаши декхараши. ХIаьта, ма дарра аьлча, хьалхашка латта декхараш дукха а лоархIам болаш а да. Массазара комисси хьож тукашка, столовешка, рынкашка беча балхага, цIенхаштта хьадех советски торговле культура лакхъелга. Иштта из хьож потребительски кооперацe беча балхага а.

Хьагучча бесса, дукха да торговлен общественни кхачани дешашка хьожача горсовета массазарча комиссе де дезар. Хьалхашка латтача декхарашка хьежжа, комиссе ший балха план оттаьй, хIаране дергдар белгалдаьккхад. Комиссе члена моллагIа гIулакх тIадуллаш хилча терхалъю цун депутатски балха, вахара опыт, знанеш. Де дезар хоадам боллаш къоаста а дий, общественни организацешкара вихалаш а болаш, дош техх. Цар вийчъеча материалашка хьежжа, болх тоабара рекомендацеш лел, нагахьа санна доаш цIенхаштта хилча исполкома заседание дувца оттаду. Масала, соахка дийнад къахьегамхошта бакъадаараши сонн лоаттабарах, ОРС а райпо а тикай болх тоабарах.

Участок къоаста а йий, тIадулл массазарча комиссе члена ший территоре тIа йолча торговлен общественни кхачани предприятешка беча балха тIахьожам лоаттабелга. Цхьабараш ба ОРСа мах беча моттигашка хьожаш, вожаш — райпо. Торговле болх тоабара хархьархоша деина иамахаш кхоачаш а деш, шоаI декхараш кхоачалдеш я горсовета массазара комисси.

Горсовета массазарча комиссена шоайла дага а бувлаш бу болх. Иштта ца хилча цхьан комиссена могаргдалар ше хьожаш доладош кIоарга тахка. Цар болх бувзабейна ба халкъа тIахьожамхошца, санэпидемстанцешца. Масала, соахка торговле дешашка хьожаш йолча комиссе халкъа образованен могашал лораечен комиссешца цхьана тахкар городерча дошкольни учрежденешка, районерча школашка кхача лоаттабелга мишта вIаштIехьдаьккхад. Дукхача моттигашка цIенхаштта дола кхоачамбоацараш гучадаьхар. Комиссеша из доаш горисполкома заседание дувца оттадир. Района школашка, берий учрежденешка бIайха кхача лоаттабелга тоадара тIабийраа хоадам болла соцам тIайиццар. Къаьстта теркам тIабахийта белгалдаьккхар бераша кхачан продукташ лоаттаелга мах беча организацешка всала вIаштIехьдаьккхала.

Торговле дешашта йола массазара комисси халкъа тIахьожама городской комиссеца цхьана хьежар городе балача нахе баьщадараш лоаттадезга мишта вIаштIехьдаьккхад. Советски торговле бокъонаш телхаеш дукха моттигаш гучаьхар; ца боагIаш бола мах баьар, тараз нийса ца оззр, товараш къайладоахилга.

Дерриге а тахка а техка, гучадьяьнача кхоачамбоацарех бола справка ОРСа кулгалхошка дIаехьийтар. Советски торговле правилаш цIенхаштта телхаераш бехктокхаме оза цхьайола материалаш следственни органашка дIачуелар. Царех цаI — мах беш хинна Ц. Коригова уголовни бехктокхаме ээр, воккхарна административни бехк бер.

Халкъа депутатий городской Совете практика я хиннa дIаяттад массазарча комиссеша ший хан-хиннахьа сессешка отчеташ елга. Иштта еча отчеташа депутатий тьийнар айду, харжархоша тIадилла декхар кхоачашдарех бола цар бехктокхам лакхбу. Соахка шоаш баьча балхах отчет луш яр торговлен общественни кхачани дешашка хьожаш йола массазара комисси. Из комисси 1982 шера ткъоаза хьежай торговлен кхачани предприятеша мишта болх бу.

Комиссе беча балхах беркат дьынад ала деза. ТIехьарча хана районе белгтала лохденнад ца доагIаш дола ахчаш доахилга, тараз харцахьа увзилга. Продавецаш, официанташ эзжий ба, ца доагIар дуьц яхаш йола вилобаш а кIезигагIа я.

Белгалданиха деза, комиссе деш долча тохкамех цхьаь цаI шиий лер йоацаш дика доацилга. Мах беча предприятеша советски торговле правилаш толхаьй аьнна моллагIа хоаи кхаьчача да доагIар ца деш Iаш ОРСа кулгалхой.

ЛоархIаме да комиссе деш дар массанена а ховш хилар. Массазарча комиссеша беш бола болх бувц «Ленинское знамя» яхача городской газето. Непатехай «Подсобвашка фуд шуя?», «Тика шоай йолаш санна» яха, кхыяраш санна йола материалаш.

Производстве дика къахьегаш, общественни болх хьинаре беш бола депутаташ кIезига бац тха. Царех ба Е. С. Ныркова «Малгобекмежрайгаз» треста контролер, У. Д. Гунсев — Псединаски юртсовета председатель, кхыбараш.

КПСС XXVI съездо советски наьха вахара хьалаш тоадара йоккха программа тIехийцай. Из кхоачашъеча дикка дакъа кхоат торговлен общественни кхачана предприятешна. Комиссе членаша шоай декхар лоархI халкъа боахама из дакъа дегIаккхувлара шоай ма хулла новкъостал дегга.

Т. ФЕДОСЕЕВА,
халкъа депутатий Малгобекски горсовета исполкома секретарь.

Машарам дунен халкъашта юкъерча кхерамзленнен тIехьа

80-ча ШЕРАШТА ЙОЛА МАШАРА ПРОГРАММА

Болгаре, Венгре, ГДР, Польше, Румыне, СССР, Чехословаке кулгалхой юкъе а болаш хиннача Варшавски Договора Организаце лакхерча органо — Политически консультативни комитето, тIайийцай Праге 80-ча шерашта лаьрхIа дерриге чулоацаш йола машара программа.

Варшавски Договора Организаце кердача инициативай дог летт Къулбаседахьлаьтточеки блока чуйоагIа пачхахьалкхенаш тIема низ вIашн духьала ца баккхарехи машара гIулакхаш хьалла царахи договор дара тIаьхехаш йолча предложенеох.

Цу тайпарча дунен халкъашта юкъерча правовой документа лоархIамегIара дакъе хулалургдар шинна а союзе чуйоагIача пачхахьалкхенашна ядерни а массазара а герз эггара хьалха вIашн ца тоха, хIаьта, долче, тIема низ хьалхагIа вIалла а вIашн духьала боаккхарг ца хиларах вIашн дош а деша тIайийшача декхарех. Социалистически доттагIлецо дича бакъахьа хургдолаш лерхI Варшавски Договора Организаце а НАТО а чудоагIача мехкех цхьаннеца шин оагIона юкъе хулаш дола союзни гIулакхаш долча, е цхьанна а блоках дIакхеташа болча, хIаьта иштта нейтральни болча кхоалагIча мехка а низ духьала ца баккхарах дола декхар а договора юкъе дахьар. ТIема низ юкъе ца боалабарах дола декхар цхьана тарде могаду дунен халкъашта юкъерча документа тIа коллективни кхерамзлен дерригача дунен инструмент из хиларах тарре ООН чIоагIъярах йолча положенеца.

Социалистически доттагIле берриге машар чIоагIбара деша йоакхо еш хилар хьагойт иштта цу гIулакхаца хьашт долаш йола кхы европейски пачхахьалкхенаш а из документ оттадарaи цунна кулгаш яздараи юкъеоза из гIертаро. Цул совгIе, лаьрхIа да, хьалхагIа кулгаш яздаьрий яраш санна бокъонаш йолча доакъошхой хьисапе, цунна юкъе яхка лаьрхIача дунен тIарча кхыча пачхахьалкхенашта а из дийлла хилийта.

Политически декларацe тIа белгалдаьккхад ядерни герза доазув оттадарен из кIезигдарен хьакъехьара еррига советски инициативаш чIоагIа хьаллоацаш хилар, хIаьта США-и кхыдола мехкаши тIа а хьех цу дешай хьакъехьа конструктивни переговорий новгъа довлаоаи ядерни герз дIадаккхара гIулакха йиш ма хуаля новкъостал даран. ХIана долаш дац халкъашта машар ца бохийтаралн, сихаь герз хьаделга соцадарели лоархIамегIа дола декхар» — иштта да социалистически доттагIлен мехкаша лерхIар.

Социалистически доттагIлено биэза мах бу лаьттан шара ерригача континенташ тIен регионашкен латтача хьала, дуьц шийна машар чIоагIа бергба хIанзарча хьалашка дунен халкъашта юкъера кхохкам лаьгIбергба аьнна хетача наькъехи средствашх, дIакхайкаду машар ца бохийтар, герз дIадаккхар, вай планета дукхача районашка болаш йола моцали къели дIайоакхилга а тIехьа глобальни проблемаш къестаяр санна дола сийлахь - доккхий тIамаш дагалатташ мел баращца цхьана гIулакхаш ледаде а диалог е а шоаш кийча хилар.

Ала йиш йолаш да, пражски Политически декларацe. Варшавски Договора чуйоагIача пачхахьалкхенаштен НАТО членаштен юкъера гIулакхаш меттал, долчча бесса аьлча, еррига кхохкам латта моттигаши кризисни ситуацеши чулоацаш бола ерригача нердача а хIана лелаш йолча а инициативай гулдам ба аьнна.

Хьацаргъя вай, масала, Гаргара МалхбоалеI. Къаьстта теркам тIабахийтар Политически консультативни комитета совещане дакъа лоацаш хиннараша шоаш ца къоастаеш эггара гаьна яьнна а кхераме а лерхIаш йола гаргарча малхбузехьара конфликт къоастaяра: Варшавски Договора чудоагIача мехкаша чIоагIа во лоархIаш дийцар Израиль Ливана мехка чуяхар, палестински дикаиски халкъашта духьалара израильски агресси. Малхбузен Бейрутера граждански бала нах оакхараша санна боабарах. Цар дика лоархI Фесе хиннача Iарбий пачхахьалкхенаштен правительствашта кертe латтарий совещане кхайкаь Гаргарча Малхбузехьара проблема къестаяра принципаш.

ДIацакхетара боламах дийцача, Политически декларацe кертагIдоах, кризисни ситуацеш дIаяхаран уж ца хилийтаран юкъе цо тIатIа доккхагIа дакъа лоацаш хилар а, хIаьта цу хьакъехьа цо деш дола практически гIулакхаш ерригача пачхахьалкхенаша теркам тIабахийтен хьаллацен мегардолаш хилар а. Цу плане дика гIулакхаш дуьлургдолаш я африкански цхьоагIон Организации Iарбий мехкий Лиген санна йола региональни пачхахьалкхенашта юкъера объединенеш.

Документа тIа кертагIдоах: «Машара низаш низ болашагIа да тIема низел. Дерриге а царна юкъерча бартахи цар деш дола гIулакхаш де лерхIаш хаьдда дола хIамаш а долаш хилaрахи тийша да».

Цунца цхьана гуш да, хIанзарча ханара дунен халкъашта юкъера проблемаш мелла дукхача планех латташ яле а, декларацe тIа белгалдоаххача бесса, Европера а дунен тIара а хьалаш дегIеахяра перспективаш ерригаш а геттара доккхача даьнъе эггара йоккхагIа йолча шин тIема - политически союза — Варшавски Договора Организаценен НАТО — юкъера цатешам дIабаккха, цар вIашдухьала латтача низий боарам лохбе вIаштIехьдаларах тийша хилар.

Варшавски Договора чуйоагIача пачхахьалкхений Политически декларацe хIара оагIон тIа кхайкаеш я кIоаргга гуманизм, доккхийча а эIамигача а халкъий бокъонаш бокъонца цхьатарра хила езаш хилар. Цу тIа мел дувцар сабарегIа а хьаькъалагIа а да. Шеко яц из документ дипломаташа, политикаша, журналисташа, Iилмахоша - обществоведаша чIоаттIа теркам тIабахийта Iомадергхилярах. Цун программни положенеш, шеко а йоацаш, хьалзоацаргья дунен общественноста духь-духьача наха.

Игор СИНИЦЫН,
АПН политически обозреватель.

Итт шу совгIа ха я «Красный молот» завода токара, коммунистически къахьегама ударника Елисеева Федора укхаза болх бу. Цу шерашка ший балхах тIехдика кхийттав из. Цудухьа балха лакхагIа йола разряд еннай цунна. Предприяте токарашта юкъе лъражача яхье даим хьалха латташ хьавоагIарех ва из.

Предприятерча нагирхой хьехамчех дикагIа лоархIача рех цаI ва Федор. Цхьа шу дIадахийтац цо цаI-шиъ токарь ца кийчвеш.

СУРТА ТIА: токарь Ф. Елисеев.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

ПЛАНАШИ ДАЬДАЬННАРАШИ

АРКТИКА ЭКОНОМИЧЕСКИ ПОТЕНЦИАЛ

«Арктика» яха дош хезача дукхагIа болча наха духьала увтт лелаш кIай черч а йолаш йола доазув доаца шаи яьссаленаш. Ишта сурт ца отте а, песецехи саьрчий Iулехи яьнка йолаш санна хет тундра. Иштa а да из, амма дерригa-м дац цу тайпара. Бакъда, малхбузехьара малхбоалехьа кхоачаш йолча мехка къулбаседенгахьарча ерригача йистах латта Къулбаседен Шаи океана шельф чуйоагIаш йолча арктически зона дIалоац СССР территорех 40 процент. Амма хетаргахьа, цхьанне а аргдаи тахан болх беш дукхха рудникаши промыслаши а йолаш йола. Полярни вола арахьара дунен тIа эггара йоккхагIа йола город — Мурманск тIа а йолаш йолча краех «йоалаш Iимад йоаца кIай» район я аьнна. Специалисташта хетачох, хIанз укх сахьате карадерзадь дола цун экономически потенциала дакъа геттара лоадам боцаш дале а, тIа-тIа дукхагIа дакъа лувца йолаенна Арктика вай мехка халкъа боахаме.

20-гIа шераш доладелча денз систематически деш латт Заполярье геологически лехамаш. ХIанз хозш да, Архангельски областера денз Таймыра малхбоалехьарча даькъага кхаччалца йола Шаи океана еррига йист мехкдаьттан газен провинци хилар. Никель доаллача кIийлех тIарча районех цаI я Арктика. Укхаза дукха да цIаста, кородаьх тIаьли, вольфрам, кобальт, апатиташ.

Цхьабакъда, дуккхача бахьанегIа тIехкхьарча ханналца юкхадийттад Арктика экономически дегIаахар. Цкъа-дале, кIор, мехкдаьтта, газ, руда доаллача традиционни районашка дизза кхоачашдора советски промышленноста эшараш. ШозлагIа-дале, потенциальни потребителаш, сов гаьна бар арктически рудлакаштен промыслаштен, хIаьта царцара регулярни бувзаш Iалашбеш йола транспортни система хIаьтта хьахулаш йоагIаш мара яцар. ТIехьхьара а. Къулбаседен экстремальни хьалашка боахача кIорагa мехкдаьттага, кхыдарашка дукха мах гIоргбар.

Кхетадеш да, иштта хьалашка Арктике хьахила йиш яр духхьал эффективно болх булургбола кIеззига «промышленни къовхьаш»: машиннаькъо мехка юкъмоттигаца йийза Кольски ахгIайрен лоаман предприятеш, ший еррига продукци Къулбаседен форда новкъа дIаухийта Норильски лоаман металлургически комбинат, Чукотка тIарен Якутерен къаьст-къаьста рудникаш.

Техника дегIаяро, Къулбаседен форда наькъа малхбузехьарча участке бIаьччача шера навигаци латтаро, машиннаькъа магистралаш дахкаро хьадаьд промышленноста лаьттан ченашка йоахна хIамаш хьайоаха доакъош Арктике дIахьара эша хьалаш. Амма ГаьнагIa Къулбаседе карaерзарa хIанзарча этапе де лерхIар да мелла уж лоархIаме яле а, цига къаьст-къаьста йола предприятеш ца еш, йоккхий территориальни комплексаш хьалъяр.

Масала, болх беш Норильски лохман-металлургически комбинат йолча Таймыр яхача ах гIайрен тIен Енисей яха доза хий ше фордах дIакхетача моттига юке кхачачен хьалъеш я Къулбаседа-Енисейски комплекс. Цу территоре тIа гучаьннай 1921 шеррехьа корадаь хиннача цIаста, никела, рудайл совгIа Iалама газа, апатитий, графита запасаш. Iалаьмате дукха кIор боалла моттиг. СССР Iилмай Академе Сибирски отделене экономисташта хетачох, тахан Норильски комбинатахи Игарка тIарча хьу чакхйоаякхача предприятехи латтача комплекса профила тIаккхета тарлу кIорах кхоача доагор доаккха а суперфосфатеи, цунна цхьан серни кислотайи серан газен производства а заводаш. Комбината къулбехьа хьалъе мегаш я ший кийзалга дилла Енисей яхача хи керттерча станцел а тIеххургйола Туруханск гидроэлектростанци. Шортта бийдал, электроэнерги, хий хиларо хьаду хими дегIаахара эша хьалаш.

Нагахьа санна Къулбаседа-Енисейски комплекс хьаяр дукхагIча даькъе Къулбаседерча форда наькъашка кемаш лелилга дегIаахарах тийша дале, Къулбаседа-Обскичоа формировани яра вIийни ю форда траспорто а (1976 шера денз газопроводашта лаьрхIа турбаш, промыслашта йоккха габарит йола оборудовани кхухь кемаша Ямале) Транссибирски магистралагара Уренгойга кхоачаш болча машиннаькъо а. Практически цу районерча малхбузен сибирски газ йоаллача моттигех хIараяр — УренгойIраяр, Медвежьераяр, Заполярьераяр, Ямбургскияр — дунен газови карта тIарча эггара доккхагIа долча седкъарчех лерхIа езаш я. Уж дегIаахарца дувзаш да карарча пятилетке вай мехка йоаккха газ тIаккхетар.

ХIаьта газ йоаккхарийи мехкдаьтта доаккхарийи буровой вышкаш къулбаседенгахьа йолхаш гаьна йоалаш латт. Хьахиннай керда промыслаш Ем-Еговске, Холмогорске, Карамовске, Бованенковске, кхыча газ йоаллача моттигашка.

Геологашта хеташ да МалхбоаленСибарегIа а хьаелла йиш хургья йоккхийча промышленни комплексий кIийле хила тарлуш йола газа мехкдаьттен доалла нерда моттигаш аьнна. ХIанзое а кораьй газ Якутен Камчаткен, мехкдаьта — Чукотка тIа.

ДIаяхача гурахьа хьалхарча рейса араьннай «Виктор Муравленко» яха хи тIа лела буровой. Цун декхар — Баренцева форда шельфе мехкдаьттен гази лехар. Арктика фордий йистошкарча хишта кIал, Iилманхоша лерххIача бесса, кIезига хила йиш йолаш яц пайдана оахкалаш.

Арктически районашца хIанзое а дикка дакъа лоаца советски экономика дегIайяллаеча. Уж дIахо карaерзаяро йиш хулийтаргья Арктиках промышленноста бийдал лоаттаю эггара йоккхагIа йола поставщик е.

Владимир МЫТАРЕВ,
АПН экономически обозреватель.

МОСКВА. Кузнецки тlаьна юххерча Выставочни вале хьайийллай керда экспозици. Цига хьахьокхаш я эквадорски художника, общественни деятеля Освальдо Гуаясамина произведенеш.

Освальдо Гуаясамин — бокъонца публицистически лостам бола художник ва. Цуи творчествала керте латт социальни ийсхо ца хиларах, расови дискриминацеларах, сага бала тlалаттилга новкъа хилар, нах боабеш. Халкъашта низаш деш хилара бехке бараш дуьхьала дерзадаь кхийкарал.

Творчески болх беча шовзткъа шера Гуаясамина диллад 6000 гарга сурт а шиъ бlаь соагlа скульптурни произведени а яьй.

СУРТА ТlА: эквадорски художник Освальдо Гуаясамин эрсий живописаега хьожаш ва Третьяковски Паччахьалкхен галерей залашка.

В. БАДАНА сурт. ТАСС фотохроника.

ХЬЕХАРХОЧОХ ДОЛА ДОШ

Дукха ха йоаццаш со кийсвелар Л. Н. Толстой цlерагlча Нохч - Гlалгlай паччахьалкхен университете хиннача тамашийнача заните. Советски Союза карта хьалхашна латтача студенто дувцар вай мехка географически хьалах, цун климатах, экономиках. Кхыча студенташа телача хаттарашта майрра жоп лушь телар карта хьалхашка латтачар.

— Фуд цига тамашийна? — аьнна хета тарлу. Цкъа-дале, заните баьгlача студентий хана 30 шерагара 45 шерага кхаччаш яр, шоалагlа-дале, заняти дlахьош яр английски меттала. Эггара чlоагlагlа цецвоаккхар дар кхо бутт соагlа ха хьалха царна английски меттах хlама ховш хиннаца хилар, школе а институте а дешаш болаш немецки мотт lомабаь нах бар уж.

— Тlаккха фу студенташ ба уй? — аха хаттар отта а тарлу.

Аз ювца заняти яр Азей Африкай дегlаухача мехкашка командировках ухийтача специалисташта вит бетта английски мотт lомабеча курсашка.

Ишттта сиха доазол арахьарча мехкашкарча къамий меттаеш lомадеш йола курсаш СССР лакхарча а юкъерча специальни дешара Министерствоца цхьана хьайийллар я кхыча мехкашца экономически бувзамаш леладу Паччахьалкхен комитет. Цу тайпара курсаш я вай мехкарча кхийтта университете в. М. Тореза цlерагlча Москверча доазол арахьарча мехкий меттаеш lомадеча пединституте а.

Нохч - Гlалгlай паччахьалкхен университете уж курсаш болх беш я 1978 шера дена. Хlаьта, занятеш дlахьош ва романо - германски филологе факультета английски метта кафедра вокхагlвола хьехархо Банхаев Султана Хьажбикар. Из ва цу курсай кулгалхо а.

Хlанз, Нигере е Пакистане балха дlахьожабаьча наькха когаметта долаш дарxlал оаша шоаш. шоана хац английски мотт. Шун безам ба лоаццача хана цу меттала къамаьл де lомадала, чоалхане йоаца шоай специальностаца юваасина тексташ кхетае lомадала. Цу гlулакха, нтт бетта балхах мукъа а доалийташ шо хьожаду доазол арахьарча къамий меттаеш lомадара курсашка. Дукхьал уж меттаеш lомаде безам хилари ха хилари кховчам болаш дац. Цул соагlа, эшаш ва лоаццача хана английски метта кlоаргаленашка ца кхоачабой а, из мотт царна lомабергбола хьехархо. Цу тайпара хьехархо а хинна дlаэттад Х. С. Банхаев.

Сага хlама хьехаш вола сег дукха ховш, доазаш хила веза. Арагlолла дагадохарах хержаш Хьажбикара английски мотт хьехара специальность. Школе дешаш волаш цуи теркам дукхагlа тlаозаш яр физика, цул тlехьагlа из деша вода Алма - Атерча Казахски паччахьалкхен университета физико - математически факультете. Цига дешаш волаш дика теркам тlа а бохийташ lомайора цо философи а.

Бакъда, цо цуьна бе нкоач поэта Байрона английски меттала язьйина произведенеш кlакина, чlоагlа безаш хуэ хьалха немецки мотт lомабаьча Банхаева английски мотт lомабе а ше из хьехаш хила в. Ишттта, цо хул Казахски паччахьалкхен университета английски метта факультета студент, хlаьта, 1954 шера цо из тlехдика дешаш чакх я йоакх. Цул тlехьагlа цо болх бу Фрунзерча пединституте, дешаш хул Москве аспирантуре, lилман - педагогически болхаш ду Нохч - Гlалгlай а Коломенски а пединституташка.

Теоретически гlиз йола 20 шера доалол арахьарча мехкашкарча къамий меттаеш хьехаш хьавена вола Банхаев шиий гlулакха бокъонца вола говзанч ва. Сона а хьехаш хиннав из. Дика - дагадоагlа сона цун заняти хьагlахкачарга тхоаш миnта сатувсаш хулар. хlара занитех кердадар, хlаидалца ца дайзар довзар тхона.

Белгалданкха деза, Банхаев алхха шиий балхаца дувзаденнар дайза lеш ца хилар. Из ва кlоарга а энциклопедически а знанеш йола саг. Цун цlагlа нена бlоахал хьалъоттадаь латтача книжкашка хьежача хала дац из кхетаде. Царна юкъе да физика, литературоведенена, биологена, философена, математика, искусствоведенена, лингвистика хетадаь книжкаш, дукха словараш, справочникаш, монографеш, кхыдараш. Английски мотт ховш санна дика хов Султана Хьажбикара немецки, французски, испански, итальянски, латински, древнегречески меттаеш, lарбий меттала деша а къамаьл дувца а хов.

Хlаьта, моллагlча хlамах къамаьл дале а, из хьаллаца, поx шийна хетар ала Банхаева ховрг хиларах шено яц.

Юххьанца айса йийцача занятех баьгlача вахаца къамаьл хилар са:

— Аз английски мотт lомабу сентябрь бетта дена. Хьалха, школе а институте а аз lомабаьб немецки мотт, — яхаш дувц Нохч-Гlалгlай гlишлон управлене цlенош хьалдеча комбината начальника Х. А. Вейсангурова.

— Мотт lомабе иштгъалада, — яхаш дувц Октябрьски УБР вокхагlволча инженера-механика В. М. Муртазалиева. — Бакъда, тха хьехархочо цхьанкха халонаш ца йийташ хьех тхона из мотт. Цу тайпара уйла йолаш ва «СевКавНИПИнефта» зlамагlвола lилман болхло С. Н. Ушаков. «Ставропольнефтегаз» яхача мехкдаьтта доаэш бурув деттача объединене Пятигорскерча управлене технологическа служба начальника заместитель А. М. Ильин, ихьбареш.

Занятеш дlахо а дlайолхаш я. Аудиторе чувоал романо-германски филологе факультета хьалхарча курса студент Туманов Юрий. Дукха ха йоаццаш США а хинна цlабаьхкаб Тумановгlар дийцал. Банхаева хьийха веьв из занете. Английски мотт наьна мотт санна хов Юрайна, из ваьв Лос-Анджелосе, хlаьта, цига ткъаь шера ваьха а ваьхав. Курсашка ладувгlарашта сакъердам бар цига ваьхача сага бувцаш из мотт хаза. Юрас дийцар шиlх, шиий делалах. Лос-Анджелосах, США дешара системах, жопаш делар дукхача английски меттала шийна деннача хаттарашта.

Сиха йодар ха. Чакхдоалаш латтар занятей ялагlа сахьат. Аттагlчарех дац ладувгlархошта а, хьехархочоа а хьалхашка латта декхараш мотт lомабар сахдаь да, хlара дийнахьа лах сахьат дlадахьа деза аудиторе, ишттал ха йоаккх цар мотт lомабеш цlагlа а. Бакъда. цо кlаьдбац курсашкара ладувгlархой а. Цар курал е метаргья шоашта английски мотт хьехаш логlцена. шиий гlулакх, нах безаш вола саг Банхаев Султана Хьажбикар хиларах.

В. ХАЛЕБСКИЙ,
М. Д. Миллионщикова цlерагlча Грозрерча мехкдаьтта института хьехархо.

ЮРТАРЧА КУЛЬТУРА КХУВРЧ

Дика дlахьу шиий болх Ножай-Юртовски района Шоьане яхача юртарча культура Цlагlа. Цига директорала болх беш я Юнусова Зура. Бархl шу ха я цо Грозненерча культура - сердалой училище чакх а яьккха культура Цlен директор йолаш болх бу.

Юххьанца балха еача хана деррига я шаьра дlадоданца йиций балха. Лоаман юрта художественни самодеятельноста коллектив вlашагlтоха атта дацар. Цу балха цуна гlо дир района культура отдела болхлоша.

Цар даь методически хьехамаш балха тlа шиий тайпара плап а хинна дlаaттар Зурайна. Самодеятельни коллектив вlашагlтехача а дуйн болх дикка детlанхувлача даькъе а. хьинаре къахьийгар художественни кулгалхочо Юнусова Раяс а Из а хlанз культура - сердалон республикански училище кхоалагlча курсе дешаш я.

Вай дувцача культура Цlагlа болх беш пхи боляло ва. Къахьегамхой хьашташ кхоачашдеш дукха чулоацаме гlулакхаш карагlдаьнад царна. Цар кийч а даь чакхдаьхад сакъердаме концерташ. граждански а Сийлахьбоккхача Даймехка а тlемай доакъошхошца. къахьегаме хьалхlе лерасрашца доле вlашагlкхетараш, лый тематически сайренаш. Уж мероприятеш цlейю сайно тlаэцар бахархоша. Цулухьа тlехьарча хана дукхагlа ба художественни самодеятельносте дакъа лаца ловраш Юххьенца дlаэнагlа хиниа ва коллектив дикка дегlаенай хlанз. цун юкъе ва 62 саг. Халкъа коллектив аьна цlи дlаяххай цох.

Хоьш ма хиллари деза шу дар дlадахя 1983 шу. Дега хьамсара долча юбилейни деношта къахьегамхоша сайна. шоай соагlаташ кийчдо культура болхлоша а. Шиий соагlат кийчдир Шоьанерча культура Цlен халкъа коллективо а. Цо кийчйир дикка чулоацам бола концертни программа. Хьинаре дакъа лаьцар цо цоашка республика юбилейни хетаде хиншача халкъа кхоллама хьажаре а. Цудухьа республика коллективашна юкъе хьалхара моттиг яьккхача Ножай - Юртовски района художественни самодеятельноста толаме дикка дакъа кхоач Шоьанерча культура Цlен самодеятельни артисташна а. Ишттта республика цlейнта хетаь хиннача «Хоале, са республика!» яхача телевизионни конкурсе а хьалхара моттиг яьккхир Шоьнара самодеятельни артистан юкъе болча Ножай - Юрта РДК коллективо. Дикагlчарна юкъе хилар Юнусова Зура. Назирова Малкан, Хайдуркаева Сацита, Шерипова Хьава, Курбанова Элиса.

Фу программах латт - те вай дувцача культура Цlен коллектива репертуар? Из дукхагlча дакъе интернациональни чулоацам болаш я. Цар дlаоалаш дола иллеш нохчий меттала дале а. бакъда. царга ладийгlача къаьгга гучабоал цар халкъашта юкъерча доттагlалцара. Сийлахь - боккхача Даймехкацара, партецара безам Кхыча. тайпара аьлча, вайна йовз формага диллача къамаш а. чулоацамга диллача социалистически а йола культура.

Къаьстта белгалъяккха йоагlа культура Цlен мехкарий вокальни групп. Ладувгlархоша лаккхара мах беш а царна дезадийна да «Бlаргашта дукъана латт хьо», «Дега сатуьсе», «Хьона ма моттала» яха лирически иллеш.

Къахьегамхой диза чакхдоал хlара ди, сайрийна садlайа культура Цlагlа боагlа кагархой. Царна сакъердаме хул цига: долаш да музыкальни гlирсаш. дика концерташ дlаладаь йола магнитофон, шахматаш, шашкаш. Царех пайда эца, шоай самукъадаккха йиш я кагирхой.

I. ЮСУПОВ.

САЛОIАНА ДЕНОШКА

29 январь

В. И. Ленина цlерагlа культура Дворец. 9.00. Болх беш я «Могаш ал» яха клуб. 10.00. Болх беш я «Кинодеарий лаборатори» яха киноклуб. 15.00. Кинотеатр. «Къахьегала саг экрана тlа» яха тематически кинохьежар. 17.00. Болх беш я культура халкъа университет. «Вай хенара джазови музыка». 13.00. Лекционни зал. Болх беш да юхагойтача фильма кинотеатр. 19.00. Халхара зал. Болх беш я «Вlашагlкхетар» яха дискоклуб.

Химиков культура Дворец. 10.00. «Кlай ладья» яха шахматни турнир. 10.30. Гайдара произведенеех йола литературни викторина. 11.00. «Нийсархо» яха кагирхой кинотеатр. Гойтаргда «Со хьона вусс» яха художественни фильм. 12.00. Волейболах йола спортивни ловзаш. 18.00. «Тха кlира» яха радиожурнал. 19.00. Эстрадни иллейи музыкан кагирхой салаlара сайре.

Пролетбата цlерагlа культура Цlа. 12.00 Саг йоалаяра - яхара торжественни регистраци яр. 17.00. Болх беш я «Саги закони» яха кинолектори.

М. Горьки цlерагlа клуб. 20.00. Гойтаргья «Цар» яхача дискоклуба керда программа.

30 январь

В. И. Ленина цlерагlа культура Дворец. 11.00. Кинотеатр. Болх беш да «Фантастически приключенеи дунен тlа» яха берий кинотеатр. 13.00. Болх беш я культура халкъа университет. «Дунен къамий халхараш». 14.00. «Революционни уйланча» яхача книжкаш выставка юххера беседа. 18.00. Лекционни зал. Болх беш да юхагойтача фильма кинотеатр. 19.00. Халхара зал. Болх беш я «Вlашагlкхетар» яха дискоклуб.

Химиков культура Дворец. 15.00. Болх беш я «Прометей» яха кагирхой объединени. Правови знаней школа. «Бокъонаш телхаелтеи уж ца хилийтари» яха беседа. 17.00. «Популярни мелодеш» яха духовой оркестра концерт. 18.00. Кердача художественни книжках лаьца дувцаш йола беседа. 19.00. Эстрадни иллейи музыкан кагирхой салаlара сайре.

Пролетбата цlерагlа культура Цlа. 17.00. Кинозал. «Чlоагlъе дисциплина» яха беседа. 18.00. Болх беш я «Зодиак» яха дискоклуб.

АГИТБРИГАДА ФЕРМЕ

Советски районни культура Цlен агитбригада «Альпинисский» яхача совхоза Дlай яхача юртарча хьайбаш лелачеча ферме кхаьчача хана къахьегамхой дедальяйта хlама дика кийчлуш бар. Бакъда, агитбригада ехай аьтто веза йихь гулбелар боскхийн. Дукха ца хоаш цар деташ яйдеш, самукъадоаккхаш деза даьлар агитбригаде дакъа лоацаш болча З. Абубакаровас, З. Хаджимурадовас паидар тlехьа а боалабеш дlаоалаш дола иллеш. Хьайбаш лелалдерашна иллешка дийувгlача юкъа автоклуба заведующи йолча Т. Хубаевас сиха кийчйир боахаза дикагlболчаи боллоашта хеталь йоли «молни». Дикагlчарна юкъе ба цхьоалагlча бригада скотникаш А. Рахиева Л. Калирова. Цар дар дениад шоаш lунал деш дола хьайбаш дика lаигара даха.

Шоаш ферме боагlаш керда газеташ, журналаш денадар агитбригада болхлоша. Хьайбаш дика lаигара дахара шоаш беча балхах дийцар цу вlашагlкхетаре ферма болхлоша а.

Б. СОЛТАГИРЕЕВ.

КЕРДА ОБРЯДАШ — ВАХАРЕ

ДУККХАЧА НАХА ЦIЕЙ ХИННА ДИ

Лоарlаме болх бу укх тlехьарча хана Назранерча ЗАГС-о керда обрядаши традицеши районе балача наха юкъе дlа-хьа йоаржаеш. Богатырева Марем керте латтача зlамигача коллективо дика вlаштlехьбаьккхаб шиий болх. Хlара мероприяти безаме хургйолаш, наха езалургйолаш ийгlью укхаза. Цудухьа районера бахархой хоза а хеташ боагlа укхала шоай моллагlа доль цlей дезде. Венча аьлча, саг йоалаярахар, керда саг малхвалар айдеш дезде. Ишттта, дукха ха йоаццаш, массанена деза а луш, хоза гlулакх хилар ЗАГС-е. Укхаза гулбеннабар шин-кхаь поахала викалаш.

78 шу даьна Нальгиев Асхьаб шиий сесагаца Хамсатаца дездеш вар мар-сесаг хулаш вюаш вlаларгlкхийтта 50 шу дизар Вlаши тlера болаш, lнмерза ярале баваш лыккхай пар из ха. Дий бер кхедаьд. Тахан уж шевар вахара юкъе шо-шоай моттигаш хьа а лаьца бахаш ба Из дика бериат да. Тахан Хамсат пенсе я. Хlаьта Асхьаб болх бета лерхlаш вай. Из Назрановски ДРСУ болх беш ва. Цунна енай «Къахьегама ветеран» яха медаль. Хьаьналеи хьинарен дезал ба из.

25 шу даьккхад цхьана бахаш Богатырев Султанеи цун фусам наьнас Насапханеи. Дика тlехье кхийнай цар а. Ши йоl назрановски трикотажни фабрике болх беш я. Кlаьнк Орджоникидзе техникуме деша ваьгlа, замагlа йола ши йиlнг школе ух. Шоайла мар-сесат хинна йолал ха илар деддеча дийнахьа дагаух бонкхача наха дlалха ха. Массе хана атта хиннадац цар вахар. Халонаш а нийсъенай, бакъда, хало я атто а lоршаш моллагlа хало тlаэттай аьна, бола ца бозаш хьинаре къахьегаш, вlаши безаш баьхаб уж цхьана йоакхача хана. Цудухьа тахан хlаране дагахьа баркал йоах хьамсарча новкъоста, 25 шера шийна ираз телардах.

Султан «Маяк» яхача совхозе механизатор ва. Масал гойташ шерашца ноталонаш йоахаш болх беш ва из. Къаьнача болхлочун цаькха тlа кхе Къахьегама Цlена Байракха орден, «Къахьегама ветерана» медаль.

Нальгиевгlар а Богатыревгlар а дезал даькъал бувцаш къачаьл дир ЗАГС-а заведующеес. Нохч - Гlалгlай АССР культура заслуженни болхлочо Медов Мустафас, Орджоникидзерча хоамарой юртбоахама института доцента, экономически lилмай кандидата Эжиев Мухарбика, ишттта кхы дукхача гулбеннараша а.

Шоайла безаш вlашагlкхийтаб «Октябрь 16 шу» совхоза шофер Баринчиков Мухьмади. Назранерча автостанце кассира Газдиева Мадинан Гlалгlай чокхи а духхаш хоза кийядеина да нускал. Ца а зlамсаг а даькъал дийшар бонкхийча наха. дукха ловзаш даьхар. Цу дийнахьа торжественни регистраце с баьхабар Тамбиев Микаьил Хамхоева Асьети, Султыгов Салмани Ведникева Марети. Кагийча наха вахаре шо-шоай моттигаш дlалийцар.

Къоначa дезалашка ловца боакхаи къамаьл дир Нальгиев Асхьаба «Сона дика хет, — аьлар цо, — шо укхаза нийсденна. Ираз хилда шун вахар. Чlоагlлуьба безам! Кlантащка са ала безам ба, нийсай юстий сий делаш аьна. Уж оаш ларкlарга хьоилка мара, мерза хургдац шун вахар».

— Со, къаьстта нускалашка йист хила йоал — аьлар Богатырева Насапхана — беркате хилда шун вахар. Шоай дегашта ма деза маьрlаьшта нуси, даьцlенна йоlйиттей, хилда шоц массанех.

Массанена а хоза хийттар бераша регистраци яр. Эггара хьалхара документ делар Нальгиевгlар Мусайи Радимханеи хьалхарча бера Хьасана. Евлоевгlар Даудеи Хадеи йиlга — Заирайна, ишттта кхычарна а.

Къаьстта доккха баркал аьлар бонкхача наха, зlамагlйараша ЗАГС-а коллектива, селлара хоза гlулакх вlаштlехьдаккхарах. Дийхар уж мо традицеш кхы а дукхагlа наха юкъе йоаржаяр.

Дукхача наха цlей хинна из ди чакхдоалаш, гулбеннарашта доккха концерт оттадир «Асса» яхача халкъа ансамбло.

М. ВЫШЕГУРОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

I ПРОГРАММА

29 ЯНВАРЬ

8.00 — «Ха».
8.45 — «Якута йоl». РСФСР халкъа артистка Ч. Ильиной вхазамах дола фильм-концерт.
9.25 — «Спортлото». 8-гlа тираж.
9.35 — Бераштa вахарех. Ленинградера передача.
10.05 — «Шоана, вайн нохой!».
10.35 — «Дика товараш — дукхагlа».
11.05 — «Дешара го».
11.50 — «Когаэх йахкараш». Фронте хиннача доттагlий клуб. 30-гlа Эскара ветераний вlашагlкхетар.
13.20 — «Саг. Латта. Дуне».
14.05 — Молдавски ССР художественни коллективай концерт.
14.30 — «Кердадараш».
14.48 — «Вlаргаrгушдар — тешахаллагlа».
15.45 — Политически обозревателя Ю. А. Летунова беседа.
16.15 — Фильм—бераштa. «У лукоморья».
16.45 — «9-гlа студи». Ведущи — политически обозреватель В. С. Зорин.
17.45 — Хоккейх йола СССР чемпионат. «Крылья Советов» — «Спартак». 2-гlеи, 3-гlеи периодаш. Перерыве — «Ункхаlена хила лоаш хьо вале».
19.20 — «Корта боаца дошлов» яха художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Останкино концертни студера кагирхой сайре».
23.20 — Коньобежни спортах йола Европа чемпионат. Маlа вах. Голландера передача.
23.50 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — lуйранара гимнастика.
8.15 — «Ункхаlена хила лоаш хьо вале».
8.25 — «Къахати цаh». Телевизионни документальни фильм.
8.45 — «Ши хьагал лоаш вел ча». Художественни фильм.
10.00 — «lуйранара почта» яха музыкальни программа.
10.30 — Казахски телевидене программа.
12.00 — «Кинохьажарзочун спутника».
12.45 — «Акшан» яхача фильм-спектакля премьера. Г. Сундукяна цlерагlа Армянски Паччахьалкхен Академически театр.
13.10 — Дунен халкъашта юкъера обзорни.
13.25 — Музыкальни кинса.
13.50 — «Сатем боаца гlулакх». Башкирие туристически организацешна тlа деш дола боккхаш вlашагlдохьарх.
16.05 — «Московски цирков атракцион».
19.30 — «Оаха БАМ яьлхь».
20.05 — «Бийса дохьлала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Радуга». Телевизионни журнал.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Бергамора Труффальдино». Телевизионни художественни фильм. 1-рей, 2-гlеи сереш.

30 ЯНВАРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — «Хьасташ». Передача элеху СССР халкъа артистка И. К. Мешен.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Советски Союза гlулакх деш ва».
11.00 — «Ункхаlено».
11.45 — «lуйранара почта».
12.15 — «Деррига ха йоа сона». Киножурнал.
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — «Шуца яха а со ва...». Телевизионни художественни фильм.
15.15 — «Шуна хьаьатех». Музыкальни передача.
16.00 — Художникех йола дувцараш. СССР халкъа художник А. Пластов.
17.00 — Хоккейх йола СССР чемпионат. ЦСКА — «Динамо» (Москва). Перерыве — «Ункхаlена хила лоаш хьо вале».
19.15 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
20.00 — «Кинохьежара клуб».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Футбольни обозрени».
22.05 — Доазол арахьарча эстрадаа ашараши ритмаши.
22.35 — Коньобежни спортах йола Европа чемпионат. Маlа вах. Голландера передача.
23.35 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дlаотта!».
8.20 — Хальха кхоллама музеех дола телевизионни документальни фильм.
8.40 — «Бергамора Труффальдино» яха телевизионни художественни фильм. 1-рей 2-гlеи сереш.
10.50 — «Салют, пионерия!». Рижски пионерий Двореца берий художественни коллективай выступлени.
11.35 — «Хьайбай дунен тlа».
12.35 — Фальс болча хьашагlа. «Буратинона хиннар». 2-гlа сери.
13.45 — Телевизионни документальни фильм.
14.15 — «Музыканташа музыках лаьцат». Передача дакъа лоац Львовски консерваторе камерни оркестро.
15.05 — «Тха корреспонденташа дувц».
15.35 — «Цуа шоана сакъердаме хургда» Дешархошта лаьрхlа передача.
18.20 — М. Джулиани. Гитараи оркестраи лаьрхlа концерт.
18.40 — «Революци кхелар». Телевизионни дукхасерийни художественни фильм. 6-гlа фильм. «Тlехьара вlашагlкхетар».
18.10 — «Ольстера бахана ала». Телевизионни документальни фильм. Автор — политически обозреватель Б. А. Калягин.
19.00 — «Тургенева латта» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
20.00 — «Бийса дохьлала хийла шун, бераш!».
20.30 — «Массанена лаьрхlа йола стадион».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Эгле» яхача телевизионни художественни фильма премьера.

РАДИО

29 ЯНВАРЬ

I ПРОГРАММА

6.40 — Передачай программа (эрсий меттала).
6.45 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.20 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.35 — Передачай программа (гlалгlай меттала).
8.40 — «Литературни Нохч-Гlалгlайче» (нохчий меттала).
10.15 — «Салаlара минутеш» (гlалгlай меттала).
10.35 — Хоамаш.
11.00 — «Къонах» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
11.30 — «Школьный глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
12.30 — «ХХ-ча бlаьшерен ритмаш» яхача циклера передача (эрсий меттала).
16.00 — «СССР къамах политиках буржуазни пропаганда дувцар». Исторически lилмай кандидата С. Элисултанова къамаьл (эрсий меттала).
18.15 — Концерт (гlалгlай меттала).

II ПРОГРАММА

18.00 — В. Татарский. «Мураделн Вако иллеш».
18.30 — Х. Ошаева юмористически дувцараш (нохчий меттала).
19.18 — «Халхара музыка мехкаш». Концерт (гlалгlай меттала).
20.17 — «Армения» яхача ансамбля концерт (эрсий меттала).
20.47 — А. Димаев. «Хlирий кхо йиш».

30 ЯНВАРЬ

I ПРОГРАММА

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.25 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
7.35 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.25 — «Шоана хоза дета ишараш» (эрсий меттала).
11.20 — КПСС ЦК ноябрьски (1982 шера) Пленума решенеш — вахаре! «Балха минуте кхес» (эрсий меттала).
11.35 — Кlирандеи музыкальни программа (эрсий меттала).
15.15 — Иллеш дlаоал Минцаев Мовсара (нохчий меттала).
18.00 — «Къона тlехье» (нохчий меттала).
18.30 — «Литературен вахари» (гlалгlай меттала).
18.50 — Хоамаш.
19.00 — «Цlе сийгаш» (гlалгlай меттала).
19.30 — «Иллеца доттагlа доцчарна». Концерт (нохчий меттала).

II ПРОГРАММА

18.00 — «Лебединое озеро» яха П. И. Чайковски балетах оттаьа музыкально-литературни композици.
18.37 — Машарахи къахьегамахи дола иллеш.
19.07 — «Сакъердамеча талгlе тlа». Передача (гlалгlай меттала).
19.46 — «Шун дехар кхоачашду оаха». Иллеш хlаоал Дидашева Тамарас.
20.31 — Халхара музыка.

ХОАТТАМ

Тхан республике гlоалаш Грознев хувалуш морхаш а йолаш, йоачан я йоацаш, малхбузехьара секунде 2—7 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 3—8, Грозне 5—7 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоанен лоаммен морхаш а йолаш, ловжа лоа а делхац, тайп-тайпарча оагlонашкахьара секунде 3—7 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 8—13 градус шелали дийнахьа 0—5 градус йовхали йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

СПОРТ

ГТО яхьаш чакхъяьхар

«Спартак» яхача республикански спортсовето чакхъяьхар спартакиада зачетах йола lаи многоборье ГТО яхьаш. Цига дакъа лоаццаш вар 200 соагlа саг.

Командашта юкъе хьалхара моттиг яьккхар «Автоспецоборудование» яхача завода физкультурникаша, шоалагlчен кхоалагlчен моттигашка дlанийсъелар № 4 йолча городскойн республиканский больницай командаш. Ши-ший зачетах маlача наха юкъе хьалхара кхо приз пхьаьчар Алексанов Владимирга (4-гlа горбольница), Мерзалиев Юрега, Слитко Леонидага («Автоспецоборудование» яха завод): кхалнаха юкъе — Золотаревская Валентина (Банно-прачечни боахам), Заярная Наталья («Горгаз»), Садыкова София («Гастроном» торг).

М. МАТИЕВ.

ФЕ ХИЛА

Грозне тайп - тайпарча моттигашка хаддаиза хьалдеш латт наха чуlе цlенош, кхийола халкъа боахама объекташ. Уж гlирсаш хьалдеча материалаш хьатlакхухьаш, цига юхейиса цувхаш дlакхухьаш бlаьш автомашинаш, тракторшаш лел. Цу транспортни средствашна улицаш бlехьо. Йоачан хиначул тlехьагlа цига хотта боал, транспортни средствай чархаш дуж.

Моллагlа яле а гlишло хьалтlе йоалалалехьа из площадка тоас, жагlа хьаьрпа, из lотоlабаь кийчъе деккарийла я гlишлон организацеш, цигара хотта нувхаш наькъашка дlакхухьаргйоацаш. Цхьабакъда, из деш яц гlишлон организацеш, хlьта из бахьан долаш города улицашка васт-каста авареш хул.

Цунах паччахьалкхенна доккха зе доал автотранспорт йохаярах даьшна ца lеш нах лозабеш, кхыметтел боабеш а. Укх боаш латтача алхха цхьан январь бетта а цу тайпара зуламаш бахьан долаш ЧИУС СМУ-9, ЧИУС СпецСМУ, ЧИУС СМУ-5, «Грозтрубопроводстрой» треста СМУ-1, «Чечингстройтранс» яхача ПАТО цхьоалагlчен шоллагlчен АТХ кулгалхошта, прорабашта, мастерашта гlод техад.

Ишттта доккхий гlоалаш техад автонаькъий эксплуатацеонни линейни управлене кулгалхошта улицаш цlеш ца яр бахьан долаш, ДРСУ-7 кулгалхоашта — автонаькъаш тоа ца дар бахьан долаш, наькъашка лерттlа ца хьежарах.

Гудермесе Ростов — Баку трассала юххе я кирпичнаш ю завод. Хlара деша цига лоабат кхухьаш самосвалаш лел. Хlьта завода коанаlарех чуйоалача моттите машинаш тlара лоабат lолег, из трасса тlа гlолла дlабарж. Из бахьан долаш нивкъ бlехбу. Бокхача новкъа сихха йоагlа автомобилаш цига кхоачача хана лувжа йолалу, авареш хул. Ишттта дукха ха йоаццаш автоссаш цу участкагlа тlехйоалаш «Совтрансавто» яхача московски предприяте «Мерседес-Бенс» яхача автомашина водитела С. П. Сахаровна машина къовла ца а могаш наькъа йистерча сангар чу кхессай, из цига кlалтlанйиккхай. Тlакхта текхха Белка яхача лодача хи чу яхай. Водитель лозавьа, доазол араха дlахьош бола мухь толхабаьб.

Дlадахача кlирагlа (20—27 январе) республика наькъашка 40 авари хиннай, цига 4 саг венна, 11 саг лозавина.

НГlАССР МВД ГАИ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктокхама секретаря — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностех транспортех — 2-65-01; юрта боахала — 2-47-84; культура — 2-64-75; кисьмой — 2-56-87; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-83-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-56-87; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05027. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 443.